ביאור הגר"א על תלמוד ירושלמי חלה

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ביאור הגר"א על תלמוד ירושלמי חלה

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ביאור-הגרא-על-תלמוד-ירושלמי-חלה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 13
הלכה ג 14
הלכה ד 19
הלכה ה 20
הלכה ו 21
פרק ב 22
הלכה א 22
הלכה ב 26
הלכה ג 27
פרק ג 30
הלכה א 30
הלכה ב 34
הלכה ג 35
הלכה ד 35
הלכה ה 37
פרק ד 44
הלכה א 44
הלכה ב 45
הלכה ג 46
הלכה ד 47
הלכה ה 51

פרק א

הלכה א

חמשה דברים חייבין בחלה. פי' [ה'] מינין ואותן החמשה מינים חלוקין משאר מינים לענין ה' דברים. דהיינו. חלה. חדש. חמץ. מצה. והנודר מן הדגן:

ושלשה חילוקים לענין ברכה. דהיינו מזונות. ומעין שלש. והמוציא וג' ברכות אם עשה פת:

אילו כתיב באכלכם (מיד) **לחם הארץ תרימו**:

יכול יהא כל הדברים. דכל המינין קרוין לחם. תי' מלחם פי' דמשמע ולא כל לחם:

אם מלחם ולא כל לחם אין לי אלא חיטין ושעורין כו' ת"ל ראשית עריסותיכם ריבה. וריבה הכל ת"ל מלחם. פי' משניהם מראשית עריסותיכם ומבאכלכם ידעינן שפיר שאינן חייבין בחלה אלא ה' מינים הללו בלבד שהם נקראים יותר לחם משאר מינים:

ר' יוסי בשם ר"ש תני ר' ישמעאל כן. פי' כדלעיל מבאכלכם מלחם ומראשית עריסותיכם לחוד ידעינן חמשת המינין שחייבים בחלה ותו לא:

ר' יונה בשם רשב"ל בשם ר"ש כצ"ל. ותי' ר' זעירא ט"ס. וכן תי' ר"ז ג"כ מיותר. דמוכח לקמן דר' זעירא סבר להיפך פי' דהם סוברין דהא דה' מינים חייבים בחלה ותו לא היינו כדמפרש לקמן דילפינן לחם לחם מפסח דאינו קרוי לחם לענין חלה אלא דבר שבא לידי מצה וחמץ כו':

ה"ג תני א"ר יוחנן בן נורי קרמית חייבת בחלה. וכן היה ר' יוחנן בן נורי אומר אורז מין דגן הוא וחייבין על חמוצו כרת שכן באה היא לידי חימוץ ומצה כו'. על עיקר בדיקתה הן חלוקין. פי' אם נקרא זה חמץ או לא:

ומייתי מתפוח שרסקו דכמו דבתפוח שרסקו פליגי ר"י ורבנן אי מיקרי זה חימוץ ברור אי לא. וה"ה הכא נמי פליגי גבי אורז אי מיקרי זה חמץ או לא:

תפוח שריסקו. פי' של תרומה:

הרי זו אסורה. פי' לזרים:

תני ר' יוסי אומר מותר לזרים. ומפרש במה פליגין במחמץ במימיו. פי' דלא הוי לפגם. אבל במחמץ בגופו ד"ה מותר. דאף שהוא נותן טעם מ"מ הוא נותן טעם לפגם ולכו"ע מותר:

ומפרש ר' יוסי כדעתי' כמה דר' יוסי אמר אין תבשילו תבשיל ברור. פי' גבי שבת דקתני התם אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל פי' שתצלה דאסור משום בישול.

וקאמר התם ר' יוסי מתיר. פי' משום שאין זה נקרא תבשיל גמור הואיל ואין מבשל אצל האור ממש:

כן הוא אומר הכא. פי' גבי תפוח שאין זה נקרא חמץ גמור ולכך מותר דבטיל כשאר תרומה שנפל לתוך החולין. וכמו דהכא פליג ר' יוסי כן פליגי רבנן לעיל גבי אורז וסברי שאין זה נקרא בא לידי מצה וחמץ:

ודכוותי' אין לך מגרר עם כולן אלא חיטין ושעורין בלבד. פי' דהיינו אם עשה עיסה מאיזה מין שיהי' אם חיטים או שעורין גורר החיטין או השעורין את אותן המינין שיהא גם אותו המין חייב בחלה משא"כ בשאר ה' המינים שאינן גוררין את שאר המינין הנבללין עמה:

ר' הילא כו' לא שנינו. פי' שיגרור **אלא העושה עיסה מן החיטין ומן האורז**. פי' שאינו גורר אלא חיטין ואינו גורר אלא את האורז. וכצ"ל שאינו גורר אלא את האורז ואינו נגרר אלא עם החיטין כו':

מהו שיהא חייבים על קלי שלו משום חדש. פי' של אורז לרבנן דלחם שלו ודאי אין חייבים עליו דהא אינו בא לידי מצה וחמץ. אלא הא מיבעיא לי' אם חייב על קלי שלו ופשיט שאינו חייב. דאת שאינו חייב על לחם שלו משום חדש אינו חייב ג"כ על קלי שלו משום חדש:

ה"ג עירב ארבעה קבין חיטים בפני עצמן וחימצן. וארבעה קבין אורז בפני עצמן ועירבן מהו. פי' דמיבעי להו אם עירב אורז בחיטין אחר שנתחמצו. דשוב אין האורז בא לידי חימוץ. מהו אם החיטין גורר את האורז להיות חייב בחלה או אינו גורר אלא א"כ עירב קודם שנתחמצו החיטין דגם האורז בא לידי חימוץ אבל לא כשנתערב אחר שנתחמץ:

(**אמר לי**'. פירש ר' זירא. **הרי אינן ראוין לבוא לידי מצה וחמץ**. פי' דפשיט שאינו גורר אלא בשנתערבו קודם שנתחמצו החיטין דאז גם האורז בא לידי חימוץ אבל לא אחר שנתחמצו שאז אין האורז בא לידי חימוץ:

והשתא מפרש איתא דר' ירמי' כר' יונה כצ"ל. פי' ר' ירמיה שרצה לומר דאף כשנתערב אחר שחימצו החיטין נמי חייב בחלה. היינו משום דסבר כר' יונה):

א"ל הרי מינן קרוי לחם. פי' ולא איכפת לן בין הי' בשעה שהחמיץ או לא. **והשתא מפרש אתיא דר' ירמיה כר' יונה**. פי' ר' ירמי' דמיבעי ליה אם צריך שיהא דווקא בשעת חימוץ: **אתיא כר' יונה**. פי' דסבר לעיל דאתיא לחם לחם מפסח דבעינן דווקא שיהא דבר הראוי לבוא לידי חימוץ ולכך מיבעי לי' אם צריך דווקא שיהא האורז בא לידי חימוץ והיינו שנתערבו קודם שנתחמץ. או כיון דמין אורז כשהוא עם החיטין ראוי לבוא לידי חימוץ

מחייב בחלה אף שנתערב אחר שהחמיץ. אבל אי הוה סבר כר' יוסי דגמרינן מלחם ומעריסותיכם א"כ כיון שחיטין ואורז קרוי לחם לא איכפת לן בין אם נתערב קודם החימוץ או אח"כ:

ודר"ז. פי' דפשוט דחייב אף שלא הי' בשעת חימוץ כיון דמינו קרוי לחם:

אתיא כר' יוסי. פי' דסבר דילפינן מדכתיב מלחם מיעוט ועריסותיכם ריבוי מיני' ילפינין לאותן הדברים שנקראים לחם טפי והיינו ה' מינין וה"ה לאורז כשהוא עם החיטין דמקרי ג"כ לחם נמי חייב בחלה. ולא איכפת לן בין אם עירב קודם שהחמיץ לעירב אחר שהחמיץ:

אתיא דר' יוסי כר' הילא אע"ג דו פליג. פי' במקום אחר פי' ר' יוסי דסבר דאתיא מלחם ומעריסותיכם שאינן חייבים בחלה אלא אותן הדברים שנקראין לחם יותר. ואין זה אלא ה' המינים אליבי' ניחא הדא דר' הילא דאמר שאינו גורר אלא חיטין ואינו גורר אלא את האורז דאיכא למימר דחיטין עם האורז נמי קרוי לחם אבל לא עם שאר מינים. אבל אי סבר כר' יונה דילפינין לחם לחם מפסח דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ. א"כ מאי איריא אורז אפי' שאר כל המינים נמי כשהן עם החיטין ראוין לבוא לידי מצה וחמץ:

שמע כולהון. פי' אותן החמשה מינים שיהא נקראין לחם שמע מהאי קרא:

ושם חיטה שורה כו' וכוסמת גבולתו לחם כו'. כצ"ל:

שעורה זה השעורין. נסמן זה השיפון כו'. כצ"ל:

אלא ויסרו למשפט אלהיו יורנו. פי' שצריך ליסר אותו כדי שילך למשפט אלהיו:

ודר' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה היא. פי' הא דקתני במתני' ה' דברים אתיא כר"י בנו שר"י בן ברוקה פי' דר"י חשיב כ"א למין בפ"ע וכדמפרש:

יכול יביא מן הכוסמין. פי' מנחת העומר:

ה"ג וכוסמין ושבולת שועל והשיפון מק"ו:

ברם כרבנן. פי' מתני' לא אתיא [כרבנן]:

ג' מיגין הן השיפון מין כוסמין. ושבולת שועל מין שעורין. פי' א"כ ליכא אלא ג' מינים דהיינו חיטין ושעורין וכוסמין. ובמתני' קתני ה' דברים:

ומשני אמר ר' יוסי מסבר סבר ר' יהודא בן פזי שמנחת העומר באה מן שבולת שועל. פי' אפי' ר"י בן פזי דסבר שבולת שועל מין שעורים. ע"כ אינו כשעורין לכל דבר שהרי אינו כשר למנחת העומר כמו שעורין. ומפרש מאי פשיטא ליה כ"כ שאין מנחת העומר באה מהן דילמא באמת לכל ענין הן שוות כמו שעורין:

ע"ז קאמר אלו מד' תאנים שחורות. פי' אלמא דלא עדיף הני מתאנים שחורות ולבנות ולכך איכא למימר דלכך חשיב לי' כ"א מין בפ"ע אף שכולן מין אחד ואתיא אפי' כרבנן:

רבנן דקסרין בעיין. פי' שהן מתרצין מה תני ה' מינין. פי' הא במתני' לא תני ה' מינין אלא ה' דברים ואיכא למימר באמת ג' מינים הן ואתיא כרבנן:

תמן תנינן איזו מין במינו החיטין מצטרפין עם הכל כו'. פי' דמקשי על מתני' דבמתני' קתני ומצטרפין זה עם זה משמע שכולם מצטרפין והכא משמע שאין החיטין מצטרפין אלא עם הכוסמין:

ומשני ר' יוסי אמר לה סתם. פי' שלא פירש בשם ר' יוחנן:

ר' יונה בשם ר' יוחנן. פי' שפי' בשם ר' יוחנן:

תמן בנשוך. פי' שכל א' עיסה בפ"ע אלא שעכשיו הן נושכין זא"ז [לפיכך] אינם מצטרפין אלא כסדר הזה. החיטין אינן מצטרפין אלא עם הכוסמין כו'. וכאן במתני' דקתני סתם ומצטרפין דמשמע. שכל החמשת המינין מצטרפין זע"ז:

היינו בבלול. פי' שבלל קמח מחמשת המינין ועשה מהן עיסה. ומייתי ראייה:

ותני ר' חייא כן כו'. פי' דבין שעירב תבואה ובין שעירב קמחין ובין בציקות מצטרפין כל המינים לחלה:

ואח"כ איבעי לי' עירב ראשי עיסיות. פי' שעשה מכל מין עיסה בפ"ע:

ואח"כ עירסן מהו. פי' אם מצטרפין שלא כסדר או לא ופשיט ר' יוסי דאין מצטרפין:

דוההן נשוך לאו במעורס הוא. פירש הא נשוך איירי ג"כ שמעורס אותו הראש של עיסה אלא שאין מעורס כל העיסה ולכך מקרי נשוך וקאמר שאין מצטרפין אלא כסדר וה"ה כאן:

מהו שילקו על חלתן דבר תורה. פי' אם עשה עיסה מה' המינים שמצטרפין חלה בבלול אם לוקין על החלה ד"ת או לא:

וקאמר ר' יונה כו' בשם רשב"ל אין לוקין על חלתן ד"ת. פי' דמדאורייתא ביטלו כ"א לחבירו ואין כאן שיעור חלה. ומפרש ר' יעקב בר אחא דרשב"ל כדעתי' דסבר גבי פיגול ונותר ששחקן דביטלו זא"ז:

וא"ר יוסי דלא דמינן. פי' דאפשר דהכא אף ר' יוחנן מודה שאין לוקין על חלתן שכבר ביטלו זא"ז:

והא דפליג ר' יוחנן גבי פיגול ונותר דסבר ר' יוחנן דלא ביטלו מפרש בגמ' היינו משום דזה איסור וזה איסור ואין איסור מבטל את האיסור. אבל הכא גבי שיעור חלה שקודם הגלגול לא נתחייבה העיסה בחלה ואח"כ נתבטל. דשני דברים רבים על אחד ומבטלין אותן:

אלו א' עשה ה' עיסות מה' המינים. פי' כל עיסה ממין א' ויש בכל א' שיעור חלה שכבר נתחייבה בחלה ואח"כ עירבן והי' אומר רשב"ל שאין לוקין על חלתן ד"ת פי' משום שכבר ביטלו זא"ז:

יאות. פי' זה וודאי לא הוי אלא אליבא דר"ל ולא אליבא דר' יוחנן דהכא הוי כמו אחר שנעשה איסור דלר' יוחנן אין מבטלין זא"ז:

הי' כורך שלשתן כאחת. פי' פסח מצה ומרור ואוכלן כאחת והי' מקיים כאחד אכילת פסח ואכילת מצה ואכילת מרור. וסבר שאין מבטלין זא"ז:

וא"ר יוחנן חלוקין על הילל הזקן. פי' דרבנן חולקין עליו וסברי שמבטלין זא"ז. פי' דסבר ר' יוחנן דלענין מצוות בטלי יותר מבאסורין דבאסורין אחר שנעשה איסור אין מבטלין זא"ז ובמצוות סבר ר' יוחנן דמבטלין:

ומקשי והא ר' יוחנן כורך מצה ומרור. פי' הרי ר' יוחנן בעצמו הי' כורך מצה ומרור:

ומפרש כאן בשעת המקדש שהי' חייב מדאורייתא לאכול א"ר יוחנן שחלוקין עליו חביריו:

וכאן שהי' ר' יוחנן בעצמו כורך היינו שלא בשעת המקדש. ומש"ה התיר דסבר דשלא בשעת המקדש דרבנן:

ואפי' תימר כאן וכאן בשעת המקדש. פי' שאין חילוק לר' יוחנן בין בשעת המקדש ובין שלא בשעת המקדש דסבר דאף שלא בשעת המקדש דאורייתא. והא דאמר ר' יוחנן חלוקין עליו חביריו היינו בשעת המקדש שהי' פסח והוי שני דברים רבים על א' ומבטלין אבל שלא בשעת המקדש שלא הי' פסח הי' כורך שאין א' מבטל את א'. וה"ה (אי בשעת) [בעת] שלא הי' פסח [אף בזמן המקדש. עי' מלכים ב' כ"ג - כ"א כ"ב כ"ג]:

} הי' ג"כ מותר:

ר' יוסי בשם ר' לעזר כשם שאין האיסורין מבטלין זא"ז כו'. פי' דפליג על ר' יוחנן דסבר דשני דברים רבים על אחד ומבטלין את המצוה. אע"ג דסבר גבי איסור שאין איסור מבטל את האיסור אחר שנעשה איסור סבר גבי מצות שמבטלין זא"ז. ור' יוסי בשם ר' לעזר פליג וסבר דגם במצות אין מבטלין זא"ז כמו גבי איסורין. ולהכי אף בשעת המקדש ואף כשיש פסח נמי מותר:

וחזר ועשה ה' עיסות מה' מינים ועירבן. פי' שעירב אותן ה' עיסות בעיסה א' שהיא של ה' מינים:

ומיבעי לי' אם אותן חיטין שבו מבטלין חיטין שבו. פי' אם מצטרפין אותן החיטים שיש בעיסה אחת לבטל את החיטין שיש בה' עיסות:

וע"ז פריך לא כן א"ר יוסי שני דברים רבים על א' ומבטלין. פי' בלא כן נמי בטלו החיטין ששם בתוך הד' מינים שבעיסה אחת דהא אפי' שני דברים רבים על א' ומבטלין כ"ש [יותר משני דברים]:

ומפרש לא צרכה דלא. פי' הא פשיטא דבטלו:

ואמר דהא מיבעי לן כו':

וחזר ועשה ה' עיסות. פי' מה' מינים ולא עירבן אלא שדיבק החיטין שכאן לחיטין שיש בעיסה של ה' מינים:

ומיבעי להו אם אותן החיטים שיש בה' מינים מבטלין החיטין שיש כאן כיון שהחיטין ששם פטורין מחלה דכבר בטלו בשאר המינים. או לא בטלו כיון ששניהם מין חיטין. ולא איפשיטא:

ואסורין מלקצור לפני הפסח. ה"ג במתני' ואסורין מלקצור מלפני הפסח ובחדש מלפני העומר. פי' דזה ודאי אין לומר דבחדש לא יהיה אסור אלא עד לפני הפסח. הא יום ראשון של פסח ודאי אסור לכו"ע. והשתא מפרש הגמ' ואסורין מלקצור מלפני הפסח. ומפרש אית תנא תני מלפני הפסח. פי' משמע הא תיכף לאחר הפסח אף בלילה מותר:

ואית תנא תני מלפני העומר. פי' אף לאחר הפסח אסור עד העומר. והשתא מפרש מאן דתני מלפני הפסח מסייע לחזקיה. ומ"ד מלפני העומר מסייע לר' יוחנן **והשתא מפרש דא"ר יונה בשם חזקיה בשעת הקרבן כו' שלא בשעת הקרבן**. דהיינו אחר חורבן:

היום מתיר. והיינו תחילת כניסת היום והוא תחילת הלילה. ומתני' איירי נמי שלא בשעת הקרבן ולפיכך לא אסור אלא לפני הפסח דתיכף לאחר הפסח מותר:

ור' יוסי בשם חזקיה עד ר' יוחנן מיותר:

ר' יוחנן אמר בין בשעת הקרבן בין שלא בשעת הקרבן היום מתיר. פי' אף בשעת הקרבן. ומפרש ר' הילא טעמא דר' יוחנן:

עד עצם היום הזה. פי' היינו עד שיהיה היום הזה. ואינו תלוי בקרבן כלל:

יכול אפי' בלילה. פי' דהיינו תחילת כניסת היום ת"ל עד עצם היום הזה. ולדידי' צ"ל ואסורין מלפני העומר. דהא אף לאחר הפסח אסור כל הלילה עד היום:

הא כיצד טול מבינתיים זמן הבאה מיותר:

וכצ"ל מודה חזקי' שלא בשעת הקרבן שהיום מתיר מה ביניהון. פי' בשלא בשעת הקרבן בין חזקי' לר' יוחנן ומפרש:

זמן הבאה. פי' לר' יוחנן אסור עד זמן הבאה. ולחזקי' בתחילת כניסת היום מותר:

כדפירשתי וכאן צ"ל א"ר הונא מתניתא מסייע לחזקי' עד עצם היום הזה מלמד שהיום מתיר. יכול אפי' בשעת הקרבן ת"ל עד הביאכם את קרבן אלהיכם:

ר' ירמי' בשם ר' חייא בין בשעת הקרבן ובין שלא בשעת הקרבן הקרבן מתיר. פי' זמן הבאה דהיינו עד חצות לרחוקים:

וע"ז קאמר מודה ר' יוחנן באיסור דהוא אסור. פי' אע"ג דסבר ר' יוחנן שהיום מתיר מודה שאסור עד הבאת הקרבן או עד זמן הבאה אלא שאין לוקין אלא עד היום:

ובעי ליה איסורו מהו. פי' הא דאמרינן לעיל דמודה ר' יוחנן באיסורו שהוא אסור עד זמן הבאה. אם הוא אסור מדאורייתא או דרבנן:

וא"ר ירמי' כו' ור' יונה ור' יוסי תרוויהון אמרין איסורו מדבריהן. פי' הא דאסור עד זמן הבאה אינו אסור אלא מדבריהן:

א"ר יוסי מליהון דרבנן מסייעין לון. פי' שאינו אסור אלא מדרבנן:

דתנינן תמן אין מביאין מנחת ביכורים כו' קודם לעומר. פי' דקודם לשתי הלחם אין מביאין לכתחילה אבל אם הביא כשר וקודם לעומר קמ"ל דקודם לעומר פסול אפי' בדיעבד:

ומפרש ר' יוחנן דבששה עשר. פירש קודם הבאת העומר עבר והביא כשר:

ואין תימר איסורו ד"ת הוא. פי' קודם הבאה:

לא שני' כו' אלא ודאי דרבנן:

ועוד מן הדא. פי' דגם מן הדא שמעינן שאיסורו מדבריהן:

דא"ר זעירא עלי' דרב. פי' מה שהי' רב נוהג שלא אכל חדש ב' ימים משום ספיקא דיומי וקאמר ר' זעירא עליו **דרב בר דעתן דר' חייא רבה**. פי' קרובו לשון [והנה בועז] מודעתנו:

הוא סבר כוותהון. פי' שהם סוברים שלעולם הקרבן מתיר ולא היום א"כ סוברים שעד הקרבן אסור מדאורייתא:

אין תימר איסורו ד"ת. פי' דהיינו שעד זמן הבאה אסור מדאורייתא:

רב בר דעתי' דר' יוחנן. פי' דהא יכול ליסבור כר' יוחנן נמי דהא גם לר' יוחנן אסור להביא מדאורייתא ולא פליג אלא לענין מלקות. וזה הכלל. דכל זו הסוגיא סברה שאין חילוק בין הבאה לקצירה. דבאותו זמן שמותר לקצור מותר ג"כ להביא ולאכול. אלא דבמתני' לא מצי למיתני מלפני הפסח אלא איסור דלקצור אבל לאכול הא אוכל ביו"ט ראשון ואסור לאכול חדש:

וע"ז מקשי והתנינן משחרב בהמ"ק התקין ר"י בן זכאי שיהא יום הנף כו'. פי' דהיינו יום הבאת העומר אסור לאכול חדש:

ואמר ר' יוסי בר בון מפני הרחוקין. פי' אותן שרחוקין מא"י גזרינן בהו שמא למחר יבנה ביהמ"ק ויאמרו אישתקד מי לא אכלנו תיכף משיאיר היום והשתא נמי ניכול ולא ידעי דהשתא אסור עד הבאת העומר ואפשר שלא יביאו קודם חצות לכך אסור כל היום:

אין תימר איסורו ד"ת. פי' בשעת הקרבן עד שעת הקרבה ניחא דגזרינן אף שלא בשעת הקרבן אטו בשעת הקרבן:

אבל אין תימר איסורו מדבריהם כלומר שאף קודם הקרבן אינו אסור אלא מדבריהם:

יש תקנה אחר תקנה. פי' הרי מה שאסור קודם העומר אינו אלא תקנה והשתא גזרינן אף שלא בשעת הקרבן אטו בשעת הקרבן והוי גזירה לגזירה:

והשתא גרסינן א"ר יונה איתותבת קומי ר' ירמי'. פי' דהאי קושיא כבר איתותב קמי' ר' ירמי' ואמר **אין יסבור כר' יהודא**. פי' שר"י ב"ז סובר שכל יום הנף אסור מדאורייתא [והוא כר' יהודא] ולכך התקין והאי התקין היינו מדאוריי' ור' יוחנן פליג עליה:

תמן חשו לצומא רבא. פי' בבבל היו חוששין לספיקא דיומא גבי יו"כ והיו מתענין תרין יומין:

חזקה שאין ב"ד מתעצלין. פי' מלהודיע ואילו היו מעברין בודאי היו מודיעין:

אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן. האי סוגיא פליגי על סוגיא דלעיל:

אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן. ט"ס וכאן צ"ל ואסורין מלקצור לפני העומר:

ע"ז אמרו דר' יונה אמר קודם להבאה. פי' אפי' אחר קצירה וקודם להבאה אסור:

ור' יוסי אומר קודם לקצירה דקצירה מתיר:

ומפרש ר' יונה דהבאה מתרת להביא. פי' במקדש לענין דיעבד שיהא כשר. **וקצירה מתרת קצירה**. ור' יוסי אומר קצירה מתרת שניהם הבאה וקצירה:

ומפרש לפום כן. פי' לפי סברתו שסובר דקצירה מתרת:

ר' יוסי הוי בה. פי' מיבעי לי' לר' יוסי:

קצר לרבים ונטמא. פי' שצריך לחזור ולקצור אם חזר התירו לאיסורו אם אחר שנטמא נאסר הבאה וקצירה. וה"ה דמצי למיבעי אליבא דר' יונה לענין קצירה אם נאסר אחר שנטמא. אלא דלר' יוסי מיבעי אף לענין הבאה קאמר הכי:

כאן צ"ל אם השרישו קודם לעומר העומר מתיר. ר' יונה אמר קודם להבאה. פי' ר' יונה דסבר דהבאה מתרת. ולפיכך כשהשריש קודם הבאה הבאה מתרת. ור' יוסי דסבר לעיל דקצירה מתרת צריך שיהא נשרש קודם לקצירה:

וה"ג ר' יונה אמר קודם להבאה ר' יוסי אמר קודם לקצירה:

א"ר יוסי מילתא דכהנא מסייע לי פי' דקצירה מתרת:

דכהנא אמר ואם תקריב מנחת בכורים לה' זו ביכרה ואחרת לא ביכרה. פי' דדייק מלשון ביכורים דהיינו שבשעת הקרבה יהי' זו ביכורים אף שאחרת לא ביכרה עדיין אפ"ה העומר בא ומתירן ומדקתני סתם משמע אפי' עשבים אפי' השרשה:

העומר בא ומתיר. פי' אפי' לא הי' רק עשבים בשעת הקרבת העומר אפ"ה העומר בא ומתיר ומזה מוכח דאפילו רק השריש קודם לעומר העומר מתיר:

וע"ז אמר ולא קודם לקצירה אנן קיימין. פירוש דמשמע לי' מלשון תקריב לשון קצירה ולכך אמרו דמזה הפסוק אינו מוכח שמתיר אלא כשהשריש קודם לקצירה דהא הכא קיימינן קודם לקצירה אבל קודם להבאה לא שמעינן כלום:

ועוד מן הדא. פי' מן הדא נמי מוכח שצריך שיהא נשרש קודם לקצירה:

דתני המנכש בי"ג כו' הרי יש כאן כו'. פי' דיש כאן ג' ימים קודם לעומר ויכול להשתרש קודם לעומר ולפיכך העומר מתיר:

וע"ז מקשי ומקצת היום ככולו. פי' אי אמרת דאף אם השריש קודם להבאה העומר מתיר קשה אמאי נקיט דוקא י"ג הא אפי' בי"ד נמי יכול לשותלו דאיכא נמי ג' ימים. דהיינו מקצת י"ד וט"ו ומקצת ט"ז דהיינו עד הבאה אלא ודאי שצריך שיהא נשרש קודם לקצירה ולפיכך אינו יכול לשותלו בי"ד דלא יהי' רק ב' ימים קודם קצירה:

וא"ר יונה מילתא דר' אבינא מסייע לי. פי' ממה דמתרץ ר' אבינא מסייע לי דיכול לומר אפי' השריש קודם הבאה הבאה מתרת:

דא"ר אבינא תיפתר כהדא מתני' במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה. ולפיכך נקיט י"ג דבי"ד אינו יכול לשותלה משום מלאכה ולעולם הבאה מתרת:

ומקשי אבל במקום שנהגו לעשות מלאכה לא בתלוש שמא במחובר. פי' דס"ל דאף במקום שנהגו לעשות במחובר אסור והכא במחובר איירי. וא"כ אמאי קמשני דאיירי במקום שנהגו דווקא:

ומשני אשכח תני כו'. פי' דאין חילוק במחובר לתלוש. ובמקום שנהגו אפי' במחובר מותר:

מהו שיביא עומר מהן. פירש מאותן שלא השרישו קודם לעומר דצריכין להמתין על עומר הבא אם מותר להביא עומר הבא מאותה התבואה אם לא:

ומקשי מהיכי תיתי שיביא מהן. ואי משום דתלוין בעומר דהיינו שאין מותרין באכילה עד שיביא העומר. והרי שאר מינין הרי תלוין נמי במנחת העומר ואין מנחת העומר בא מהן:

ומשני לא אם אמרת בשאר מינין שלא כשרו למנחת העומר. פי' שהמינים לא כשרו למנחת העומר אבל הכא הרי המין כשר למנחת העומר וגם הוא תלוי בעומר איכא למימר שהעומר בא מהן אף שאינו מאותה שנה:

ומתיבת אפשר לומר עד הרי שאר מינים מיותר:

חבריא בשם ר' אליעזר ט"ס. וצ"ל כאן חברייא אמרין אפשר לומר חדש וישן אין תורמין ומעשרין מזה על זה ואת אמרת הכין. פי' מדאין רשאין לתרום מהן על הפירות של שנה זו כ"ש שאין רשאין להביא עומר מהן להתיר פירות של שנה זו:

ר"א אומר ראשית קצירך ולא סוף קצירך. פי' מהכא שמעינן שאין מביאין מהן עומר. דגבי עומר כתיב ראשית קצירך. פי' של השנה שנתגדל בה יהא זה ראשית הקציר וזה סוף הקציר של השנה שנתגדל בה. ור"ז דריש מדכתיב ביכורים כו':

מה נפיק מביניהון. פי' בין חברייא לר"א ור"ז כו'. דבין ר"א ור"ז וודאי ליכא נ"מ כלל:

ומפרש עבר והביא. ע"ד דחברייא פסול. כמו גבי מעשרות שאפי' אם תרם אין תרומתו תרומה. **אבל ע"ד דר"ז ור"א עבר והביא פסול** [לדעתי צ"ל כשר. המעתיק] בדיעבד:

ותיבת דברי חכמים מיותר כאן וצ"ל ע"ד דחברייא ר' יוסי בר בון כו' והן שהביאו שליש לפני ר"ח. פי' אז אין העומר בא מהן. אבל אם הביאו שליש לאחר ר"ה העומר בא מהן. כמו גבי מעשר שאין זה נקרא מן החדש על הישן. אבל אליבא דר"ז ור"א [אפילו הביאו שליש לאחר ר"ה] אפ"ה אין מביאין מהן. שאין זה ראשית קציר וגם אינו נקרא ביכורים:

הלכה ב

זאת אומרת שלוקין על חלתן ד"ת. פי' על החלה שנוטל מהן כשהן מעורבין מדקתני במתני' שהאוכל מהן כזית מצה יצא ידי חובתן. אלמא דכשהן מעורבין נקראין לחם:

ומשני מתני' איכא למימר שאכל כזית מזה וכזית מזה. פי' מכל מין בפ"ע ולא כשנתערב מכולן ואכל מהן כזית דזה לא נקרא לחם וה"ה לענין חלה נמי איכא למימר שאין לוקין על החלה שהוא מפריש כשהן מעורבין:

א"ר יוסי אפי' תימר כזית מכולהון. פי' אף כשהן מעורבין ונטל מהן כזית נמי חייב ולא תידוק מיני' דלוקין על חלתן דאיכא למימר משום הכי חייב גבי חמץ משום שכולן שם חמץ:

וע"ז אמר מיחלפא שיטתי' כו'. (**פי'**) **תמן אמר ב' דברים רבים על א' ומבטלין**. פי' קודם שנעשה האיסור:

וכא הוא אומר הכין. פי' דה"נ נימא שקודם שהיה חמץ כבר נתבטלו:

א"ר יוסי בר בון כיני מתני' כו'. פי' דר' ירמי' בשם ר' חייא לא אמר אלא בתורת דיחוי דאיכא לאוקמי כשאכל כזית מזה כו' ולכן ליכא למיפשט שלוקין על חלתן:

ור' יוסי בר בון אמר. באמת מתני' איירי בהכי:

הא הנודר מן הפת כו'. דדייק מדאמר וחכ"א הנודר מן הדגן משמע הא בנודר מן הפת אסור בכל בתמיה וכי לרבנן כל המינין קרוין פת:

ומשני כיני מתני' אף הנודר מן הדגן. פי' דפליג אר"מ דאמר דווקא הנודר מן הפת משמע אבל הנודר מן הדגן כל דמדגן משמע עליה אמרי רבנן אף הנודר מן הדגן כו':
מה אנן קיימין. פי' הא דקתני הנודר מן הפת ומן התבואה אינו אסור אלא מהן:
אם באומר פת תורה. דהיינו מה שהתורה קראה פת:
ע"ז מקשי אף האומר תבואה. פי' הא דקתני במתני' הנודר מן התבואה נמי מה שהתורה קראה תבואה ע"ז מקשי אמאי אינו אסור אלא מהן יהא אסור בכרם:
אי באומר פת סתם. פי' מה שהעולם קוראין פת שאין לך קרוי פת כו':
ומשני במקום שאוכלין כל פת. וא"כ לפי זה כל הה' מינים נקראין פת אבל לא יותר:

הלכה ג

מנין שהן חייבין בחלה ופטורין מן המעשרות. פי' מנין שיש חיוב חלה יותר מן חיוב המעשרות:
ומשני תרימו וכן תרימו. פירש ריבה אף אותן שפטורין מן המעשרות שיהא חייבין בחלה:
ותי' לא מיותר:
חזר ואמר כארבע עשרה שנה. פי' דבארבע עשר שנה מצינו ג"כ (שיהא) [שהיו] חייבין בחלה ופטורין מן המעשרות. אלמא שחיוב חלה יש יותר מחיוב המעשרות:
זה אחד מג' מקראות כו'. פי' דמייתי קרא על הא דקתני במתני' שהלקט והשכחה והפיאה פטורין מן המעשרות:
היא הפקר היא לקט כו'. כצ"ל:
מכיון שנטלה תרומתו לאו חולין הן פי' ואמאי קאמר שפטור מן המעשרות הרי כבר נטלו ממנו כל מעשרותיו:
ומשני תיפתר שהקדימו בשיבלין. פירש ולא נטלו תרומה גדולה. וקמ"ל שפטור מתרומה גדולה וחייב בחלה:
ומייתי ר' יוסי מפסוק את כל חלבו. פי' ולא חלבו. פי' של מעשר דהיינו תרומת מעשר וחלב חבירו היינו תרומה גדולה:
כתיב והרמותם ממנו את תרומת ה' כו' מעשר מן המעשר ולא ת"ג ותרומת מעשר כו' בשמירח ואח"כ הפריש כו'. פי' הא שאינו מפריש שתיהן מן המעשר היינו דוקא שמפריש ממנו שתיהן וגם אין הפסק מירוח ביניהן אבל אם יש הפסק מירוח ביניהן. או שמפריש ממקום (ת"ג) אחר עליו מפריש ממנו ת"ג. וכן במ"ש שהקדימו בשבלין דאמרינן לקמן למ"ד אינו כנכסיו שפטור ג"כ מת"ג. וגם למ"ד כנכסיו דאמרינן לקמן

שחייב להפריש היינו למאן דפליג אמ"ד דהכא וס"ל ג"כ דבמעשר ראשון מפריש ג"כ ת"ג אבל למאן דפטר גבי מעשר ראשון פטר נמי הכא והיינו נמי בכה"ג:

מ"ש שהקדימו בשבלין פטור מת"ג ומן המעשר כצ"ל:

ר' יונה כמ"ד אינו כנכסיו. פי' דסבר מעשר ממון גבוה הוא ולהכי פטור. כמו הקדיש ומרח הגזבר שפטור. ברם כמ"ד כנכסיו הוא חייב כמו שאר חולין. וע"ז אמר הוי מעשר ראשון שלכו"ע הוי כנכסיו וודאי חייב הוי פליגי על ר' יוסי דלעיל דסבר דלא מכח הקדש פטור אלא מדכתיב את חלבו כו':

הוי פליגיא הוא. תיבת הוא מיותר:

מ"ד חייב. פי' דהיינו שחייב להפריש ת"ג מן המעשר:

אפי' תרומה שבו חייבת. פירש דהיינו אפי' השיעור שהי' ראוי להפריש ממנו תרומת מעשר נמי לא פטר מתרומה גדולה וצריך להפריש כנגד כל המעשר:

ומ"ד פטור אפי' חולין שבו פטור. פי' דהיינו שכל המעשר לבד מתרומת מעשר פטור שאין חילוק ביניהן כלל:

ואח"כ אמר מ"ד חייב עשאו תרומת מעשר על מקום אחר. פירש למאן דמחייב להפריש ממנו ת"ג א"כ הוי המעשר טבול לת"ג. אם עשאו תרומת מעשר על מקום אחר מיבעי לי' **מה את עביד בגדיש שנדמע**. פי' וא"כ אין להפריש ממנו על מקום א':

או כטבל. פי' דהיינו כמו שהוא טבל לת"ג וא"כ מותר להפריש ממנו על מקום א':

או כעיסה שנדמעת מיותר. ולא איפשטא:

מה בין גדיש שנדמע לעיסה שנדמעת. פי' דהיינו אם נתערב בגדיש שהוא חייב בתרומה. שעדיין לא הפריש ממנו תרומה חייב להפריש ממקום א'. אלמא דעכ"פ חייב להפריש ואינו נפטר מן התרומה מחמת שנתערב עם אותו דבר שפטור מן התרומה וגבי עיסה דהיינו שנדמעת תרומה בחולין ותרומה פטורה מן החלה נפטרה כל העיסה מן החלה. ומפרש הטעם דהיינו גדיש עד שלא נדמעה:

עבר והפריש ממנו תרומה הרי זה תרומה. פי' וא"כ הרי כבר נתחייב בתרומה קודם שנתערב וא"כ לכך אין העירוב פוטר אבל גבי עיסה שעדיין לא נתחייב בחלה אפי' אם עבר והפריש כדמייתי מתני' המפריש חלתו קמח וא"כ עדיין לא נתחייב בחלה ולפיכך כשנתערב פוטר. ואם כן באמת אם נתערב אחר שהיתה עיסה שכבר נתחייב בחלה לא נפטר אף בחלה:

הרי זו תרומה עיסה שנדמעה כו' כצ"ל [**ומוחק תיבת אינה**]:

מתני' דלא כר"ע. פי' הא דחשיב במתני' מותר העומר בהדי הנך דפטורין אתיא דלא כר"ע דר"ע חייב במעשרות:

מ"ט דרבנן. פירש דמחייבי בחלה בתבואה שלא הביאה שליש ומפרש דגמר לחם לחם מפסח דדבר שהוא בא לידי חמץ ומצה חייב בחלה. ותבואה שלא הביאה שליש נמי הרי באים לידי מצה וחמץ. ור"א דפוטר שלא הביאה שליש היינו משום דילפינן תרומת גורן דצריך שיהא דוקא מן הגמור והיינו שהביאה שליש:

ומקשי ולית לי' לר"א לחם. פירש וכי ר"א לא סבר דכל שהוא לחם לענין חמץ חייב בחלה:

ומשני אשכח תני בשם ר"א אינה חייבת בחלה ואינו יוצא י"ח בפסח. פי' דר"א סבר שאינו קרוי לחם ג"כ לענין חמץ ומצה שאינו בא לידי חימוץ. ואינו לחם כלל. ופליגי אם הוא נקרא חימוץ. והשתא לא צריכי כלל לתרומת גורן כן תרימו אותו דלהוי משמע דוקא שהביא שליש לחם שמעינן דלר"א אינו קרוי לחם אא"כ הביאו שליש שאינו בא לידי חימוץ. **ומיבעי לי' לר"א מהו שיהא חייבין על לחם שלו משום חדש**. פי' לר"א שאינו קרוי לחם לא לענין חמץ ולא לענין חלה אם נקרא לחם לענין חדש:

ופשיט א"ר יודן כתיב ולחם וקלי. פי' מקיש לחם לקלי:

את שחייבין על קלי שלו. פי' דהא ודאי על קלי שלו חייב אף קודם שהביאו שליש דלא כתיב גביה לחם. וכיון שחייבין על קלי שלו חייבין ג"כ על לחם שלו:

מתי' את שאינן חייבין עד א"ר זעירא. מיותר:

אמר ר' זעירא כתיב. פי' בתחילה הוי מייתי קרא טעמא מ"מ חייבין בחלה. והשתא מביא טעמא אמאי פטורין מן המעשרות לכו"ע. ומפרש דכתיב עשר תעשר דבעינן דבר שהוא נזרע ומצמיח וחייב אחר שליש והשתא מפרש **פשיטא על דרבנן**. פי' דסברי שחייבין בחלה אלא שפטורין מן המעשר:

שאינו נגרר לענין מעשרות. פי' אם נתערב עם מין אחר שחייב במעשרות אינו מתחייב דלא מצינו גרירה לענין מעשרות:

ר' חייא בר יוסף שאל ע"ד דר"א. פי' שפוטר פחות משליש מחלה אם הוא נגרר לענין חלה כעיסת האורז. דהיינו אם לש עיסה שהביאה שליש עם אותן [שלא] הביאה שליש. אם אותן שהביאה שליש גורר לאותן שלא הביאו שליש להתחייב בחלה או לא:

שמואל בר אבא בעי איזו חדש וישן לענין חלה. פירש דחלה נמי אסור להפריש מן החדש על הישן דהיינו משנה זו על שנה חברתה. והשתא בעי לרבנן איזו חדש וישן דלר"א שפוטר מן החלה פחות משליש א"כ הוי מן החדש על הישן כמו גבי מעשרות

דהיינו מפירות שהביאו שליש לפני ר"ה על פירות שלא הביאו שליש לפני ר"ה. אבל לרבנן דמחייבי פחות משליש בחלה מיבעי לי' איזו חדש וישן בחלה. אם תלוי ג"כ לענין שליש או לא. ומפרש **שתי שדות אחת הביאה שליש. וא' פחות משליש**. פי' לפני ר"ה: **לחלה א'**. פי' שמותר להפריש מזה על זה דהוי שניהן כמו ישן דהא בא החיוב שלהן קודם ר"ה לענין חלה:

למעשרות שתים. דהרי אותן שלא הביאו שליש לא נתחייבו במעשרות לפני ר"ה. והוי מן החדש על הישן:

א' פחות משליש וא' עשבים. פי' שלא נדגן כלל. **לחלה שתים**. דזו שהי' עשבים לא נתחייבה בחלה לפני ר"ה וזו שלא הביאה שליש נתחייב בחלה לפני ר"ה והוי מן החדש על הישן. אבל לענין מעשרות בשניהם לא בא החיוב קודם ר"ה והוי שניהם מן החדש:

א' הביאה שליש וא' עשבים. פי' דאותן שהביאו שליש כבר נתחייב בחלה ובמעשרות לפני ר"ה. ואותן שהביאו עשבים לא נתחייבו לא בחלה ולא במעשרות. א"כ הוו מן החדש על הישן בין לענין חלה ובין לענין מעשרות:

בינתיים מהו. פי' אין ענינו לכאן. וקאי אמתני' דפ' ד' [ה"ב] דקתני התם קב חדש וקב ישן שנשכו זא"ז. ר' ישמעאל אומר יטול מן האמצע וחכמים אוסרים. פי' אלא שצריך ליטול מכל א' בפ"ע. ועלי' קאי בינתיים מהו. פי' מקום נשיכתן מהיכן אתה מפריש דהא התם נתערבו ולא ידעינן איזו מהן מן החדש ואיזו מהן מן הישן. ומהיכן צריך להפריש לרבנן:

ומפרש ר' יונה כו' כבראשונה. פי' דמראשונה הוא נוטל דהיינו מעיסה שנילושה ראשונה ואח"כ נשך בה דהוי היא העיקר:

ור' יוסי כו' כבאחרונה. דהיינו שצריך ליטול מאחרונה גם על בינתיים:

ותיבות איזו בינתיים מיותרין:

ה"ג מנין שהתרומה חייבת בחלה מרישא דקרא מראשית תרימו חלה. פי' מראשית דהיינו תרומה תרימו חלה. והיינו דווקא כשעשה עיסה של טבל אבל עיסה של תרומה ודאי פטור מן החלה. דאפי' מדומע פטורה מן החלה:

ומתיבות מן קושיא עד תרימו חלה מיותר:

חליטה דשוק צ"ל חליטה דשמן. פי' דהיינו שנחלט ע"י שמן:

וחלוטה דמיי. היינו שנחלט ע"י מים:

ר' יוסי אמר תרתי. פי' בב' דברים פליגי ר' יוחנן ורשב"ל:

חד לענין טריקמא אם חייבין בחלה ויוצא בה י"ח בפסח כו'. וחד לענין שאר סופגנין. דר' יוחנן אמר כל שהאור מהלך תחתיו כו'. פי' דהיינו שאין האור מהלך אלא תחתיו

חייב בחלה ואומר עליו המוציא. ור' שמעון בן לקיש סבר דכל שהאור מהלך תחתיו. דהיינו ואינו מהלך מן הצד אינו חייב בחלה כו':

אמר ר' יוחנן ובלבד ע"י משקה. פי' אם הוא נטגן ע"י משקה מודינא לך שאינו קרוי לחם ואינו חייב בחלה:

מתני' פליגא על ר' יוחנן. פי' דבמתני' קתני הסופגנין פטורים מן החלה. וקס"ד בסופגנין שע"י האור אלא שהאור מהלך תחתיו ופטורה מן החלה ומשמע לי' דלא ע"ז משקין דסתם סופגנין שלא ע"י משקין:

ומשני פתר לה בסופגנין שנעשו בחמה.פי' ובהא אפי' ר' יוחנן מודי שאין קרוי לחם:

ותני כן. פי' שיש חילוק בין [ע"י] חמה ובין [ע"י] האור דאף שבאור קרוי לחם. ע"י חמה אינו קרוי לחם:

והיינו כר' יוחנן:

וכצ"ל פתר לה בסופגנין שנעשו בחמה ותני כן אין יוצאין:

ומקשי לי' הדא פליגי על דר"ל. פי' דהא הכא משמע שסופגנין שנעשו באור קרוי לחם:

ומשני פתר לה בשהיה האור מהלך מן הצד. פי' אז הוי לחם ע"י האור אבל לא בחמה בכל ענין. אבל באמת תחתיו אפי' באור אינו קרוי לחם:

ותי' מיליהון דרבנן פליגין מיותר כאן. **ואיידי דקאמר כן בתרומות שיבשו כאן**:

כהנא שאל לשמואל לא מסתברא בה דין מדומע דקתני הכא. פי' דהיינו שפטורה מן החלה אלא שריבה תרומה אבל אי לא הוי אלא המיעוט תרומה אין המיעוט פוטר את הרוב מחלה א"ל כו':

וכי עיגול בעגולין. פי' שא"צ שם א' ומאה אלא שהתחתונות מצטרפות להעלות את העליונות והלא ודאי לא נתערב בהתחתונות ואפ"ה מותר כשנוטל א' ואף שאינו דבר ברור שהתרומה עלה בידו מותר אלא שהקילו אף הכא הקילו:

ומתיבות ויתיבינ' עד ופחות מיותרין כאן:

ואגב דתני במס' תרומות שיבשו כאן:

אבל אם היו חמשה רבעים מצומצמים לא בדא. פי' דחמשה רבעים מצומצמים חייבין בחלה:

ספק מדומע הנאכל משום דמוע. פי' דהיינו שספק אם נדמע אם לא חייב בחלה עלי':

א"ר יוסי בר בון הדא דתימר כשהיו יותר מחמשה רביעים. פי' דאף בלא תרומה יש שיעור חיוב חלה (אלא) שהקילו אלא גבי ודאי מדומע אבל לא בספק אבל כשהיו ה' רבעים מצומצמים דבודאי מדומע מן הדין פטור אף בספק (תרומה) [מדומע] הקילו:

הלכה ד

בעי למיעבד הדא אצוותי איטרי. דהיינו עיסה ודעתו לעשות אותה סופגנין:

דינסבנה ותהא פטורה מן החלה פירוש כיון דדעתו לעשות סופגנין פטור קא משמע לן דאפילו הכי חייב וכדאמר לי' אבוי:

שמא תמלך לעשותה עיסה. פי' שתשאר עיסה ולא לעשותה סופגנין כלל:

כאן צריך להיות רב אמר עיסת כותח חייבת בחלה. פי' כיון דאמרת שאף שלפי מחשבתו אינו חייב בחלה כיון דאילו נשאר כהשתא הי' חייב בחלה חיישינן שמא ימלך שלא לעשות וישאר כמו שהיא. ה"ה גבי עיסת כותח אע"ג דכשיעשה כפי מחשבתו דהיינו לכותח פטור מן החלה חיישינן שמא ימלך ויעשה חררה לבנה ותהי' חייבת בחלה לכך חייבת:

א"ר מנא צריכין אנו מכריזין באילין דעבדין עביצין. פי' דהיינו חביצין דהיינו שמטגנין אותן במשקה כו':

והיא חייבת. פי' נמי מהאי טעמא שמא ימלך שלא לטגן כלל:

ואח"כ גרסינן וכן הקנובקאות חייבות. ומפרש ריב"ל טעמא שלא תאמר הואיל והוא עתיד להחזירה לסלתה תהא פטורה קמ"ל דחייב נמי מהאי טעמא שמא ימלך שלא לעשות כלל:

עיסת מברין. פי' דהיינו מה שהיו נוהגין בימיהן לעשות עיסה להברות את האבל סעודה ראשונה. והיו נוהגין לעשות עיסה ולאפות ולחזור לסולתה וקמ"ל שהיא פטורה מן החלה:

איזה היא המעיסה הנותן חמין לתוך קמח חליטה קמח לתוך חמין. דהיינו שהמים מלמטה:

ובגמ' גרסינן איפכא:

דהמעיסה קמח ע"ג מוגלשין. פי' שהחמין מלמטה והחליטה להיפך:

ומקשי בגמ' מ"ש המעיסה ומ"ש החליטה. פי' דמשמע לי' דאין חילוק. ומשני תברא מי ששנה זו לא שנה זו:

אבל קשה היאך סידר רבי שתי משניות זו אצל זו בלא שום מחלוקת כיון דפליגי אהדדי. ונראה לתרץ דהא למ"ד עילאה גבר ניחא הא דב"ה מחייב בהמעיסה ופוטר בחליטה. והא דמקשי בגמ' היינו שמואל דאיהו סבר בפ' כיצד צולין דתתאה גבר. וא"כ לדידיה הכא ליכא למימר טעמא משום דהוי מבושל ולהכי פוטר ב"ה דא"כ ה"ל לפטור בהמעיסה טפי דהא התם כל הקמח נתבשל דהא תתאה גבר ולהכי צריך לאוקמי מתני' אליבי' דאיירי בשיעור חלה מצומצם להכי אפי' המים למעלה נמי נתבשל כדי קליפה

ותו אין שיעור חלה והא דמחייב ב"ה היינו משום דסבר דאף אם נתבשל חייב משום דאינו חלוט ברור. וא"כ קשה אמאי פוטר בהחליטה ולהכי צריך לומר תברא ופליגי אי מבושל פוטר מן החלה או לא אבל רבי מצי סבר דעילאה גבר ומוקי פלוגתייהו דב"ש וב"ה אי תתאה גבר אי עילאה וב"ה סברי עילאה גבר וסבר כב"ה:

וע"ז מקשי על טעמא דב"ש. דהא ודאי תתאה גבר וא"כ קשה אמאי כשנחלט כל צרכו דהיינו שהחמין למטה ב"ש מחייבין. וכשלא נחלט כל צורכה דהיינו שהחמין למעלה פוטר ב"ש:

ומשני שני תלמידיו שנו אותה. דהיינו תברא מי ששנה זו לא שנה זו:

והוא שאפאה. פי' שדעתו לאפות בתנור אז חייב בחלה:

ה"ג שמא לא ימצא לקוחות ויטבלו. פי' דיחזיק אותו לעצמו ולא יהי' הקדש:

ותיבת מיד מיותר:

הלכה ה

מתיב ר' יוחנן לר"ל. צ"ל ר"ל לר' יוחנן. ואין בישול כולהון כשיעור. בתמיה. פי' הא וודאי יש בישול כולהון כשיעור ואמאי פטור אלא ודאי כיון שצירף שלא מדעתם הוי כמו מירוח שלא מדעת דהכא הצירוף כמו התם מירוח וקתני פטור. וא"כ קשיא לר' יוחנן דאמר נטבל:

א"ל שניא היא. פירש אפילו היתה כל העיסה שלו נמי פטור כיון שרוצה לחלק. ולאו משום דצירוף שלא מדעתם פטור אלא משום שרוצה לחלק. ומקשי אמאי גבי נחתום שרוצה לחלק חייב אלא ודאי טעמא משום שצירף והכא אפי' צירף עיסה שלו ולהכי חייב:

ומשני גבי נחתום שאני שמא לא ימצא לקוחות וחוזר ועושה אותה עיסה. פי' עיסה גדולה ולא יחלק אותה לעיסות:

ומקשי מחורי הנמלים. שלנו ביד הערימה הפטורה דמשמע שפטורה דהיינו שעדיין לא מרחו ומרחו הם. דהיינו שגררו החיטים מהקש ואפ"ה פטור אלא ודאי משום שמרחו שלא מדעת בעה"ב. ומשני הא דפטור התם אם גררו מערימה הפטורה:

היינו משום יאוש. והוי הפקר והא דחייב בערימה החייבת היינו משום דאין הפקר פוטר לאחר מירוח:

שמואל בר אבא אמר והן שגררו שיבלין. פי' דאיירי שאף הן לא מירחו אלא שגררו ג"כ שיבלין ולהכי פטור שעדיין לא נגמר מלאכתן:

ה"ג מתיב ר' יוחנן לר"ל הרי גיזבר כאחר הוא ואת אמרת מה שעשו עשוי. אלמא אפי' מירחו שלא מדעת חייב:

ומשני תיפתר כו':

ומקשי ואפי' יש בשל א' מהן כשיעור. פי' אמאי נקיט במתני' אם אין בשל א' מהן כשיעור אז פטור הא אפי' יש בשל א' מהן כשיעור נמי פטור כיון שדעתו לחלק א"כ כל זמן שלא חילק הוי כלא נגמרה מלאכתן ותהא פטור מן החלה:

דאמר ר' יוסי אף במה כו'. כ"ש הכא דהוי לא נגמרה מלאכתן:

ה"ג מתניתא אמרה כן. פי' דאיירי שעירב בה מורסן דקתר במתני' בזמן שהרועים אוכלין אותן ומדנקט בזמן משמע שפעמים שאין הרועים אוכלין אותן והיינו משום שעירב בהן מורסן:

ר' יוחנן אמר כל שעשה כלימודין. פי' דלא בעינן שיערב בה מורסן אלא שיהא ניכר שעושה אותן לדעת שלא יאכלו הרועים ממנה:

אפי' אם עשאה קלוסקין. פי' דלא בעינן אף שיהא ניכר אלא אם עשאן לדעת שלא יאכלו הרועים ממנה פטורה:

מתני' דרשב"א היא. פי' מדנקיט ונעשית ביו"ט משמע שאינו תלוי אלא אם הוא אוכל אדם אף שאין צריך לו ביו"ט ואתיא כרשב"א:

אין עושין מיו"ט למוצאי יו"ט. פי' שיהא כל הפת למוצאי יו"ט:

אבל ממלאה אשה קדירה כו'. כצ"ל:

ותיבת והתנו מיותר:

דתני רשב"א אומר תיבת דתני מיותר:

לא דמים הוא חייב לו. פי' וא"כ אחר שאכל הרי הוא שלו וא"כ בדיעבד יצא. ור' יונה ור' יוסי סברי דאפי' בדיעבד. לא יצא:

ה"ג שלא תאמר חלה חולין הוא לפום כן צריך מימר החלה כו':

הלכה ו

ותיבות הייתי אומר מותר לגלגל בהן מיותרין:

ה"ג ר' יצחק כד אתי למישר. פי' היינו למישרי המוציא:

פשיט הוא לידו עשרת אצבעות. פי' שהיה פושט את היד על הפת בעשר אצבעות ואמר כו'. כצ"ל:

ה"ג מנין שלא עשה ולא כלום עד שישייר מקצת ת"ל מראשית ולא כל ראשית:

לה' זה שם המיוחד:

חלה לה' מכאן שצ"ל חלה על הכל. פי' דהיינו על כל העיסה:

תרומה על הכל. פירש דבחלה צ"ל חלה על הכל. ובתרומה צ"ל תרומה על הכל לה':
הדרן עלך פרק חמשה דברים

פרק ב

הלכה א

שמה אתם חייבים ואין אתם חייבים בחו"ל. פי' קאי על מתני' לפרש טעמא דר"ע שפוטר כשיצאו פירות הארץ מהארץ לחו"ל. וקאמר דכתיב שמה משמע לי' שאין חיובן אלא שמה ולא בחו"ל אף שהן פירות הארץ:

תני זו דר"מ. פי' הגירסא דקתני במתני' דר"ע ור"א לא פליגי אלא בסיפא. היינו דר"מ. אבל ר' יהודא הי' שונה הפלוגתא ברישא כדמפרש פירות חו"ל:

מ"ט דר"א. פי' שפוטר גבי פירות חו"ל אפי' נכנסו לארץ ומפרש מדכתיב מלחם הארץ היינו ולא לחם חו"ל פי' אף אם הם בארץ:

מ"ט דר"ע. פי' שמחייב ומפרש שמה אתם חייבים כו':

מה מקיים ר"א כו' אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה. פי' משמע דשמה הם חייבין:

ומשני בפירות הארץ:

חברייא כו' כצ"ל:

כך הי' משיב ר"ע שמחייב את ר"א שהוא פוטר בפירות חו"ל שנכנסו לארץ:

אין אתם מודים כו' ולא גידולי פטור הן. פי' הרי קודם ביאתן גדלו בשעה שהי' פטור מ"מ השתא כשנתחייב נתחייבו בחלה. וה"ה אותן שגדלו בחו"ל אחר שנכנסו לארץ הי' לך לחייב:

והוא מקבל מיני'. פי' שהי' מקבל אותו לקושיא ולא השיב עלי' כלום:

א"ר יוסי תמיהני. פי' שהי' מתמיה אמאי לא תירץ דתמן אינו נקרא כלל גידולי פטור שמשעת ביאתן נתחייבו למפרע נמצא הוי גידולין בשעת חיוב וכדמסיים מדכתיב נתתי משמע כבר נתתי:

ומקשי מה מקיים ר"ע טעמא דר"א. פי' ר"ע שמחייב בפירות חו"ל שנכנסו לארץ הא כתיב מלחם הארץ:

ומשני בספינה שנכנסה לארץ. פי' ואפאה אותה בספינה דאז אם קרמו פניה קודם שהגיע לארץ דנעשה לחם בחו"ל אז פטור אבל אם קרמו פניה כשהגיעו לארץ אז נעשה לחם הארץ. פי' לחם בעודו בארץ ולפיכך חייב אף שגדלו בחו"ל כיון שנעשו לחם בארץ:

וכדמפרש ע"ד דר"ע ספינתו (זו) **היא הכנסתו**. פי' דהיינו מה שהספינה נכנסת הוי כאילו נכנס הלחם:

והכל הולך אחר קרימה בתנור. פי' אם קרם בחוץ או בפנים:
ומקשי מין מה דר"ע מותיב לר"א. פי' מפירות שמצאו כשבאו לארץ:
והוא מקבל מיני'. פי' אלמא דלא ס"ל לומר שלמפרע ירשו אלא שסבר שגידולו בפטור הי':
ומיבעי לי' ר' יוסי קומי ר' יונה בשעה שנכנסו ישראל לארץ ומצאו קמה לחה כו'. פי' אם אסורה משום חדש אף שבשעת גידולו עדיין לא נתחייב. או לא. דהיינו שאינה אסורה משום חדש. כיון שעדיין לא נתחייבו דהרי חדש תלוי בביאת הארץ:
וה"ג ר' יוסי בעי קומי ר' יונה בשעה שנכנסו כו' כצ"ל:
ופשיט לי' א"ל למה לא. פי' פשיטא שהיא אסורה משום חדש:
ומיבעי לי' עד כדון לחה אפי' יבשה. פי' אם היה יבישה בשעת כניסת הארץ. ופשיט ליה לאיסור אפי' יבישה:
ה"ג מעתה אפי' קצורה אפי' חיטין בעליה. פי' אפי' היו חיטין בעליה בשעה שנכנסו לארץ נאסרו משום חדש. **והשתא מקשי כך אנו אומרים לא אכלו ישראל מצה בליל פסח**. פי' היאך אכלו הא כל החיטין שהיו שם הי' אסור משום חדש עד קריבת העומר:
ומשני שנייא היא שמצות עשה דוחה את ל"ת. פי' עשה דאכילת מצה [דוחה] את ל"ת דחדש:
ומקשי ע"ד ר' יונה כו'. ע"ד דר' יוסי כו'. אא"כ היתה כתובה בצידו. פי' דסבר שאין עשה דוחה ל"ת אא"כ היתה כמו ציצית גבי כלאים דכתיב לא תלבש ואח"כ גדילים תעשה לך וא"כ לדידי' אין יכול לדחות לאו דחדש ממה היו אוכלין מצה בליל פסח:
ומפרש מה שיהא תגרי גוים. פי' מביאין מחו"ל דשם ודאי הי' פטור מה שהיו גדילין קודם ביאתן לארץ:
וכר' ישמעאל. פי' ואליבי' דר' ישמעאל לק"מ. פי' דלדידי' לא הי' אסור כלל אלא עד אחר שבע [שנים] שכבשו. ומה שהי' קודם לזה הזמן הי' מותר וכבר קרבו העומר כמה שנים:
וה"ג בשבע שכבשו ושבע שחלקו מותר. התיב ר' בון כו' כצ"ל:
ומקשי והכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח לא בששה עשר. פי' מסתמא האי ממחרת הפסח היינו בי"ו והיינו ודאי משום העומר שהביאו בי"ו אלמא שקודם העומר היה אסור משום חדש. וקשיא לר' ישמעאל שסבר שהי' מתיר עד לאחר י"ד שנה. וגם על מ"ד שהי' עשה דוחה ל"ת. דהכא משמע שלא אכלו כלל עד י"ו:
ומשני והכתיב ממחרת הפסח יצאו ב"י כו' והיינו בחמשה עשר א"כ איכא למימר דהכא נמי לאו בי"ו אלא בט"ו והא דלא אכלו תחילה היינו משום שלא היו צריכין שהיו מסתפקין במן שבכליהם והשתא אכלו משום שפסקו או משום עשה דאכילת מצה:

ה"ג יצאו מכאן לשם רבנן דקסרי בשם ר' חנינא במחלוקת ר"א מחייב ור"ע פוטר. פי' אליבא דר' יהודא שסובר דפליגא ברישא דהיינו בפירות חו"ל שנכנסו לארץ. ומיבעי לי' אם פליגי ג"כ ביצאו מכאן לשם. ועלי' אמרו רבנן דקסרי שהוא ג"כ במחלוקת:

אמרי. פי' השתא מפרש טעמייהו:

ואמר דר"א מן אתרי'. פי' מאותו טעם גופא שפוטר גבי פירות חו"ל שנכנסו לארץ מחייב גבי פירות הארץ שיצאו לחו"ל:

וכן ר"ע. והשתא מפרש דר"א סבר לחם הארץ בכל מקום חייב. פי' אפי' כשהוא בחו"ל ולחם חו"ל בכ"מ פטור אפי' כשהוא בארץ. ור"ע סבר דשמה אתם חייבים אפי' בפירות חו"ל. ובחו"ל פטור אפילו בפירות הארץ:

רבנן דקסרי בשם ר' חנינא במחלוקת. מיותר:

אין בכלל אלא מה שבפרט דר' יהודא. פי' דהאי' כל מקום אשר תדרוך כף רגליכם לא קאי אלא על הפרט והיינו מהמדבר והלבנון:

ומקשי מתיב לר' יהודא כו' תנהו ענין לספרי חו"ל. פי' שאפי' אם יכבשו מספרי חו"ל יהא כא"י להיות חייב במעשרות:

ומקשי מעתה מה שהי' דוד כו' יהא חייבין במעשרות כצ"ל. ותיבת בחלה ט"ס:

ומשני שנייא היא שהי' דוד מניח כו'. פי' דכבש חו"ל קודם שכבש כל א"י. אבל אם הי' כובש אח"כ באמת הי' חייב במעשרות:

הווין בעי מימר מ"ד תמן חייב. פי' רבנן דר' ישמעאל דמחייבי במעשר תיכף משנכנסו לארץ **אוף הכא חייב**. פי' אף בחלה נתחייבו משבאו לארץ:

מ"ד תמן פטור. פי' היינו ר' ישמעאל דסבר שלא נתחייבו במעשרות אלא עד אחר י"ד שנה אף בחלה כן. אבל באמת אינו כן:

אפילו כמ"ד תמן פטור. פירש אפילו לר' ישמעאל מודה שמשבאו לארץ נתחייבו בחלה:

ימים קלים עשו ישראל בארץ ההיא. פי' והיינו ע"כ שכיבש יותר ממה שכיבש יהושע. וקאי על אותן המותרות שלא ישבו שם הרבה. אבל אי אמרת שלא כיבש אלא מה שכיבש יהושע היאך איכא למימר על אותו הארץ שימים קלים ישבו בה. והלא כמה שנים ישבו בה קודם שגלו מתוכה:

נעשה כסוריא. פי' שחייב במעשרות:

יצאו משם לכאן. פי' מסוריא לבבל:

כבר נתחייבו. פי' כשהיתה בסוריא. וא"כ אף עתה שהיא בבבל היא חייבת:

ר' יהודא כדעתי'. פירש הא דמצריך ר' יהודא שיהא הספינה גוששת. היינו משום דאזיל לטעמי':

דר' יהודא פוטר במים לפי שאין בהם ממש. פי' דהיינו אם א' נתן הקמח וא' המים וא' המלח סברי רבנן שאינו רשאי להוליך העיסה אלא במקום ששלשתן יכולין לילך אבל אם אחד אינו יכול לילך. אז אינו רשאי להוליך דהחפצים כרגלי הבעלים וכאן הרי כולם בעליו:

ור' יהודא פוטר במים. פי' שאפילו מי שנתן את המים אינו יכול לילך לשם מותר להוליך לשם העיסה. שמים אין בהן ממש. וכיון שאין בהן ממש הוי כמו שאין כאן כלום אלא המקום פנוי ולפיכך צריך שיהא סמוך לקרקע. אבל לרבנן דסברי יש בהן ממש א"כ כשהספינה סמוך למים הוי כמו שהיא סמוכה לקרקע. וא"צ כלל גוששת:

א"ר אבין לא מסתברא דלא מיחלפא שיטתי'. פי' לר' יהודא דסבר דמים אין בהן ממש. א"כ הוי כמו שהמקום פנוי כלל. ואפי' לא היתה הספינה גוששת הוי כמו שהספינה גוששת. אבל לרבנן דסברי מים יש בהן ממש כיון דמפסקי מים הרי הוא הפסק לכך צריך שיהא סמוך לקרקע:

והשתא מפרש לא היתה הספינה גוששת מעשרותיו מהלכה. פי' מדרבנן:

אף ר' יהודא מודי בה. פי' אע"ג דסבר גבי ספינה שיהא גוששת מודי הכא שא"צ שיהא סמוכה לקרקע. וכדמפרש מפני שעומד על מקום אחד ואינו הולך מכאן לכאן כמו בספינה:

דר"א בן יהודא איש ברתותא היא. פי' הא דקתני במתני' עיסה שנילושה במי פירות חייבין בחלה אלמא שהן נחשבין חיבור לענין להצטרף לשיעור שיהא חייב בחלה:

וע"ז אמר דאתיא כר"א בן יהודא איש ברתותא. פי' דסבר גבי טבול יום שנגע בה שפסל את כולה. אבל לר"ע שסובר התם שאינו פוסל אלא מקום מגעו אלמא דאינו נחשב צירוף להיות כולו כא' ה"ה דסברי שאינו נחשב צירוף להיות חייבין בחלה:

ה"ג שמי פירות מחוברין לטמא. פי' בהא פליג ר"א בן יהודא וסבר כן שמי פירות מחוברין לטמא:

אבל אם נילושה כו' אין מי פירות מחוברין להכשיר. פי' בהא אפי' ר"א בן יהודא מודה:

ד"ה היא. פי' אף ר"ע מודה כמו במתני' דמי פירות מחברין לחלה ולפיכך חייב ולא פליגי אלא לענין טומאה:

אין לך מחבר אלא ז' משקים. פי' לאפוקי מי פירות:

ר' יוסי בעי מה את עביד לי' לחלה או לטומאה. פי' הא דאמר שאין מי פירות מחברין:

אין תימר לחלה. פי' אין מי פירות מחברין:

כ"ש לטומאה. פי' דהא בחלה יותר מסתבר לומר דמי פירות מחברין כדאמר לעיל דהא אף ר"ע מודה:

ה"ג ריב"ל תני ר"ט אומר נאמר כאן חלה כו' וחלה א' מז' משקין. פי' מהכא ילפינן שאין חייב בחלה אלא אם עשו את העיסה ע"י משקה שהוא כשמן חוץ ממי פירות אלמא שאין מי פירות מחוברין אפי' לחלה כל שכן לטומאה:

ה"ג האשה שהיא טבולת יום לשה את העסה וקוצה לה חלתה ומפרשתה. פירש שמתחילה היא מפרשת ואחר כך קורא לה שם. ותיזהר שלא תגע בה אחר קריאת שם. ומה שנלעה תחלה אינו כלום. שאין טבול יום מטמא חולין. ומדמקילין לה כולי האי. ולא מטריחין [לה] שתלך לאשה טהורה שתהא לשה לה את העיסה. דהא בקל יכולה לטמאות אותה דהיינו אם תגע אחר קריאת שם. אלמא שאף בטמאה לא מטרחינן לה לילך לאשה טהורה:

ועל זה אמר והדא איתתא לא בתוך הבית היא יושבת כו':

הדא אמרה עגבות אין בהם משום ערוה. פי' מדקאמר וקוצה חלתה ערומה מפני שיכולה לכסות עצמה. והאיכא עגבות אלמא דעגבות אין בהם משום ערוה:

הדא דאת אמר לברכה. פי' דאז א"צ לכסות אלא את הערוה:

אבל להביט אפי' כ"ש. פי' מן הגוף אסור:

ישב ולא קינח מהו. כצ"ל. פי' אם אסור להתפלל או לא. ופשיט לי' אע"ג דלא אמר רב הונא הדא מילתא בפי' אמר דכוותי'. פי' שיכול לידע מיני' גם זה הדין:

דאר"ה עומד אדם על הצואה כו'. ולא מיסתבר לי' לחלק בין שאר צואה לצואה במקומה שיהא מותר יותר:

מה פחות מד' מילין כו'. פי' הא דקתני לחלה ד' מילין. אם ד' מילין מצומצמות בפחות ואסור לעשותו בטומאה:

הלכה ב

ופשיט מדא"ר חייא בר ווא כגון קיסרין. פי' שאם היה רחוק מגבל העושה בטהרה כמו שהי' קיסרין רחוק מגבל שלה צריך לעשותה בטהרה. וידוע הי' להם שקיסרין הי' רחוק ד' מילין מצומצמות ואפ"ה צריך לעשות בטהרה:

הדא אמרה כו':

כיון דנהרא מפסיק ויש טורח לעבור כמו ד' מילין. ואתי לאשמועינן דלאו דוקא ד' מילין אלא אם יש איזה טירחא להעלותו לגבל כמו לילך ד' מילין אז מותר לעשותו בטומאה:

ומקשי כר"ע. פי' מדהתיר לו לעשותו עיסה גדולה בטומאה דהא לרבנן צריך לעשותו קבין [קבין] ומשני **עיסה גדולה היתה**. פי' גדולה יותר מדאי. פי' והי' לו טורח מרובה לעשותו קבין:

וכדמפרש שהיה נוח אפי' לילך כמה (פי') אפי' לילך כמה מילין נוח לו לילך מלעשות עיסתו קבין. וחזינן דרבנן לא החמירו אפילו לטרוח לילך יותר מד' מילין כ"ש שאין מטריחין עליו לעשות עיסתו קבין **וכא הוא אמר הכין**. פי' יעשנה בטומאה ואל יעשנה קבין. משמע שמותר לעשות בטומאה הרבה ולהתחייב בחלה מלעשות קבין ולהיות פטור מן החלה. אלמא שקב פטור מן החלה:

ומשני תמן לשעבר. פי' התם קאמר ר"ע הנוטל מקב חלה. פי' דהיינו אם נטל בדיעבד יצא. אבל לכתחילה אינו חייב ליטול מקב חלה:

והן שנשכו. פי' הא דקתני במתני' הרודה ונותן לסל הסל מצרפן. היינו דוקא שנשכו:

כגון אילין ריפתא דבבל. שגדולות מאוד ועולה כ"א על חבירו והוי כמו נשכו בהא פליגי:

אית דאמרי התנור מצרף ואין הסל מצרף:

ואית דאמרי הסל מצרף. ואין התנור מצרף:

הלכה ג

דאינון אכלין וחלין ביה ט"ס. וצ"ל דאינון אכלין מתוקנים. פי' שידעו העולם שזה אינו חלה. ולא יפרישו עוד מן הקמח אלא אחר שתתגלגל:

שהוא פטור והיא חייבת. ט"ס וצ"ל שהיא מתרת. פי' החלה באכילה. **והיא אסורה**. פי' ובאמת היא אסורה:

ה"ג קב טבריני. פי' הקב שבטבריא **חייבת בחלה**. פי' לפי שהיא גדולה ויש בה ה' רבעים:

ה"ג חד חליטא. פי' שעשה חלוט חלוט פטור מן החלה אלא שאין אנו יודעין איזה חלוט ברור לכך שאל לר' יוחנן היכי ליעבד:

א"ל איזיל עבד ד' קבין ופלג. פי' א' ומחצה מדבריות שהיא פחות משיעור אבל ד' ופלג יש הרבה יותר משיעור. **ומשני א"ר זעירא קבייא באתריהון**. פי' באותו מקום שהי' ר' יוחנן:

רובעיי קריין. פי' היו קוראין לרובע קב לכך א"ל ארבע ופלג בכדי שלא יהא ה' רבעים שהוא שיעור חלה:

ומקשה ויאמר חמשה פרא צביחר. פי' פחות משהו פי' דבמשהו יכול לטעות:

א"ר יוחנן דרך עיסה שנו כאן. פי' הא דקתני במתני' הן ושאורן ומורסנן כו'. אלמא שכולן מצטרפין לשיעור חלה. מפרש ר' יוחנן היינו משום דדרך עיסה. פי' דזה דרך עיסה לעשות אותה משאור ומורסן שיש בתוכה ולא ליטול מתוכה לפיכך נקרא לחם לענין חיוב חלה:

ארשב"ל דרשב"ג היא. פי' הא דקתני בסיפא כשנוטל המורסן וחזר לתוכה פטורין. פי' שאין מצטרפין המורסן להתחייב בחלה. ואי קשיא נהי דאינו מתחייב בפ"ע מ"מ השתא כשעשה עם החיטין ליגרור עליה קאמר רשב"ל דאתיא כרשב"ג. פי' שאינו גורר אא"כ יש לחיטין בפ"ע כשיעור אז גורר ג"כ את המורסן שיהא צריך להפריש חלה אף ממצה אבל כאן שאינו אלא בהדי מורסן חמשת רביעים פטורין:

בשם ריב"ל ד"ה היא. פי' הכא גבי מורסן אפי' רבנן מודו שאינו גורר:

וכדמפרש אע"ג דלא א"ר יוחנן הדא מילתא. פי' האי טעמא שמודו רבנן הכא שפטורין כשנטל המורסן וחזרו **אמר דכוותי**'. פי' אמר אריסא ומיני' יכול לדייק גם בסיפא:

דר"י אמר אריסא. הא דהן ושאורן חייב היינו משום דדרך עיסה כן וא"כ לפיכך היא נקראת לחם לענין חלה וחייב. וא"כ בסיפא שנוטל המורסן וחזר לתוכו שאינו נקרא לחם לענין חלה היינו נמי מהאי טעמא מפני שאין דרך עיסה לחזור המורסן לתוכו ואינו קרוי לחם כלל אפי' לרבנן ולפיכך אינו נגרר. ואפשר שאפי' הי' ה' רבעים קמח בלא המורסן הי' פטור מטעם שאינו קרוי לחם:

אלא שהנחתום. תיבת אלא מיותר:

ה"ג עינו רעה בעיסתו ובעה"ב עינו יפה בעיסתו:

ה"ג לא מטעם זה הוא אלא ונתתם ממנו תרומת ה'. כצ"ל:

אלא שהנחתום. צ"ל והנחתום עיסתו מרובה:

ה"ג וכן האשה שהיא עושה למכור בשוק. פי' שהיא אינה רגילה למכור בשוק אלא מחמת איזה סיבה דהיינו שנשתייר בה קמח או שאר סיבות היא עושה למכור בשוק:

וקתני א' ממ"ח. פי' אף שמסתמא היא עיסה מועטת:

ומשני שלא תחלק בעיסת השוק. פי' דאף שהיא עיסה מועטת. מ"מ כיון שדרך העושה למכור בשוק עושה מסתמא עיסה מרובה לא חילקו. ולעולם א' ממ"ח:

ומקשי ניחא לרבנן לר' יהודא פי' דמפרש טעמא משום עין יפה אמאי באשה העושה למכור בשוק א' ממ"ח הא היא עין יפה. ומשני בשעה שהיא עושה לביתה עינה יפה בעיסתה ובשעה שהיא עושה למכור בשוק עינה רעה בעיסתה:

א"ר מתניתא בלימודה להיות מפרשת א' מכ"ד. פי' דהיינו בעיסה שעושה לביתה:

אבל בלימודה להיות מפרשת א' ממ"ח. פי' דהיינו עיסת נחתום שאף בטהורה אינו מפריש אלא א' ממ"ח:

לא בדא שלא יהא חוטא נשכר. פי' וא"כ אפי' נטמאו במזיד נמי א' ממ"ח דלא עדיף מאם היה טהורה:

ואין הבית מצרף. פי' ל"ל פחות מכביצה ביניהם והלא הבית מצרף:

ומשני דבר שהוא מקפיד על תערובתו כו' עשו כדבר שהוא מקפיד על תערובתו. פי' ולפיכך אין הבית מצרף:

ועיסתו חלה. ט"ס וצ"ל בעיסה תחילה. פירוש הא דצריך פחות מכביצה ביניהן היינו בעיסה תחילה פירוש שהעיסה הטמאה היא תחילה ומטמא לכך הוא מקפיד על תערובתו. אבל בעיסה שניה אין לשני מגע אצל טבל. ואם כן כל זמן שלא הורמה חלתה אינו מקפיד על תערובתו. ולא הי' צריך ליתן פחות מכביצה ביניהם. דהבית מצרף:

מן הטהור על הטמא בלח. פי' בדבר לח תורמין אפי' מן הטהור על הטמא:

ומפרש כיצד כבש זיתים בטומאה כו'. ומקשי ל"ל פחות מכביצה אפי' כביצה נמי. פי' אפי' אם יהי' המשפך כביצה יכול לתרום מן הטהור על הטמא:

וכדמפרש ולא פירורין אינון. פי' ואין בכ"א כביצה. וא"כ אינו יכול לטמא אחרים. שהרי אינו מטמא אחרים אלא בכביצה. **ומשני שלא יטמא זיתים הרבה**. פי' דמ"מ כיון שהי' בפיו כביצה הי' נטמא הרבה זיתים דהיינו אותו את שהי' נוגע בכמה זיתים עד שיהא כביצה היה טמא. אבל השתא שאין בפיו כביצה אין נטמא כלום:

אמרו לו אין לך קרוי לח אלא יין ושמן. פי' וא"כ אין תורמין מן הטהור על הטמא אלא ביין ושמן. **ומפרש היאך עבידא**. פי' היאך יהי' גבי יין ושמן מן המוקף:

ומשני קורה א' לשתי בורות. פי' ואף שהיא לשתי בורות כיון שהיא קורה א' הוי מן המוקף:

שתי קורות לבור א'. פי' והיינו מן המוקף שהם (כבור) [בבור] א':

ומקשי ניחא קורה א' לשתי בורות. פי' ניחא דהיינו מן המוקף מה שהיו בקורה א' ועכשיו הן בשתי בורות ולא טמאו זא"ז:

שתי קורות לבור א'. פירש היאך יכול לתרום מן הטהור על הטמא מכיון שנטמא מקצתו אין כולו טמא:

ומשני תיפתר שהי' בדעתו לעשותו תפיסה א'. פי' הא דקתני לבור א' היינו שהי' בדעתו שיהא בבור א' ולכך הוי מן המוקף. אבל באמת עשאן שתי תפיסות דהיינו בשתי בורות ולכך לא טמאו זא"ז:

הדא דתימא כשניטמא מששולה ומשקופה. פי' אז יכול לתרום מן הטהור על הטמא בלח:
אבל כשנטמא עד שלא שילה ולא קיפה. פי' מודו שאינו יכול לתרום מן הטהור על הטמא אפי' בלח וכדפי' שלא נראו לתורמן בטהרה:
הלכה כר"א. פי' שיכול לתרום מן הטהור על הטמא בלח:
הדרן עלך פירות חוץ לארץ

פרק ג

הלכה א

לא שנו אלא עראי. פי' מותר לאכול קודם שנתגלגל:
אבל קבין אסור. פי' לחתכו ולעשותו קבין קודם שתתגלגל אסור. וכדמפרש **מפני שמערים עליו לפוטרו מן החלה**. פי' דהוי כמערים בפירוש כדי לפוטרו מן החלה:
א"ר יוסי בר בון אין מה הדא לית שמעת מיני' כלום. פי' משום טעמא דהערמה לחוד ליכא למידק שאסור לעשות עיסתו קבין:
שאפי' הוא נוטל ב' וג' מקרצות מכיון שהוא עתיד להחזירו כו'. פי' דהא במתני' קתני סתם אוכלין ממנו עראי והיינו אפי' ב' וג' מקרצות אף שהיא כמו גמר מלאכה:
מכוון שהוא עתיד להחזירה בדבר שלא נגמרה כו'. פי' אף שהיא נגמרה כיון שהוא מחזיר לדבר שלא נגמרה מותר ואין לחוש להערמה. וא"כ איכא למימר נמי שמותר לעשותו קבין כיון שלא נגמר עדיין:
ויידא אמרת דא. פי' שאסור לעשותו קבין מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה פי' מהאי מתני' דמי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה. דמשמע דוקא מי שאינו יכול הא אם יכול לעשות עיסתו בטהרה:
לא בדא. פירש אסור לעשותו קבין:
ה"ג ושאר כל הדברים אחר מי מהלך. פי' שארי מינים שאינן חיטין ושעורין אחר מי מהלך:
ומפרש אחר הטימטום ואח"כ מיבעי לי' עשה עיסה מן החיטין ומן השעורין אחר מי את מהלך בהן אחר הגלגול או אחר הטימטום. פירש דבחיטין לחוד אזלינן אחר הגלגול ובשעורין לחוד אזלינן אחר הטימטום. והשתא בשעשה משניהם מיבעי לי' ולא איפשיטא:
תני ר' הושעיא חלה כמין גבלול. ומפרש מאי כמין גבלול:
ומפרש משתגלגל בחיטין ותטמטם בשעורין. ור"א מפרש משתעלה גבלולין גבלולין:

ומקשי מה ופליג. פי' אם פליג אמתני' דקתני משתגלגל בחיטין:
ומשני כאן לד"ת כאן להלכה. פי' דלהלכה משתעלה גבלולין. ולד"ת משתגלגל בחיטין:
תני ר"י ב"ב אומר משתעשה מקרצות. פי' אז הוי החיוב חלה. ומפרש טעמא משום דבעינן מן הגמור:
ומקשי מעתה לכשתאפה. פי' הא אינו חייב בחלה עד שתאפה דאז הוי גמור ודאי:
ומשני א"ר מתנה לא הוקשה אלא למלאכת העירוס. פי' הא דבעינן מן הגמור היינו שיהא גמור מלאכת העירוס מקשינן לתרומת מעשר דבעינן שיהא גמור. אבל מלאכת האפיה לא בעינן שיהא גמור:
ר' יוסי בשם ר' שמעון בן לקיש דר' עקיבא היא. פירש מתניתין דתני כיון שהיא נותנת את המים מגבהת חלתה. פירוש דמשמע אף קודם גלגול אתיא כר"ע דר"ע מיקל לענין חלה. ואמר דאם מפריש מקב נמי חלה. ה"ה דכשהיא נותנת את המים לר"ע נמי חלה.
ומקשי פירש מי דמי. כלום אר"ע אלא לשעבר.פי' הרי ר"ע גופא אינו מיקל ליטול מקב לחלה לכתחילה אלא שסובר דבדיעבד אם נטל הוי חלה שאסור לזרים וגם אם הוסיף אח"כ פטור שכבר נפטר:
והכא בתחילה אנן קיימין. פי' דקתני במתני' כיון שהיא נותנת את המים היא מגבהת חלתה. משמע אפי' לכתחילה מותר להגביה. אלא ודאי לא דמי לקב. וא"כ איכא למימר שאף רבנן מודים שמותר:
ר' חייא בשם רשב"ל. פירש אמר בהאי לישנא:
ירדו להן בשיטת ר"ע. פירש דהכא סברי סתם מתני' כר"ע:
וא"ר יוחנן ד"ה היא. פירש הכא אפילו רבנן מודו. דהא דפליגי רבנן התם היינו משום דסברי דקב אינו שיעור חלה. אבל היכא שיש שיעור חלה אלא שלא גלגל עדיין מודו רבנן שחייב בחלה וכדמפרש מכיון שהיא נותנת את המים הוי ראשית עריסותיכם:
ה"ג תני מעשר טבל שנתערב בחולין אוסר כ"ש. פירש דטבל אוסר בכ"ש משום דהוי דבר שיש לו מתירין:
והשתא מפרש מאי תקנתי'. וקאמר אם יש לו פרנסה ממקום אחר. פירש דהיינו שיכול להוציא ממקום אחר עליו מוציא לפי חשבון הטבל שנתערב בה:
ואם לאו. פירש דהיינו שאין לו טבל שיהא יכול להוציא עליו:
ר"א בן ערך אומר יקרא שם לתרומת מעשר שבו. פירש היכן שהיא והוי מדומע ויעלה בא' ומאה:
ממה שלמדו את הכהנת. פירש כדמפרש לקמן מה למדו מוכח שאין הלכה כר"א בן ערך:

ומפרש מה למדו הרי זה חלה כו'. פירש דהכהנות היו רגילות לילך לתוך בתיהם ולעשות להם עיסה כדי שיהא בטהרה ולוקחת החלה לעצמה והיתה מתיראה שמא תיטמא העיסה קצת שתגלגל ונמצא מפרשת חלה בטומאה. לכך היתה ממהרת ליטול תיכף משנתנה מים. אך שיש חשש שעדיין אינו מחובר כל העיסה ביחד. וא"כ כשיתחבר אחר כך יתחייב בחלה. לכך היו רגילין לומר שכשיעלה:

גוש א'. פירש כשיתחברו כולם אז תקדש לשם חלה. ועוד יש חשש שמא יטמא מקצת ונמצא הוא מפריש מן הטהור על הטמא. לכך למדו אותה לומר חוץ מן הטמא שבה. פירש דהיינו שמה שיטמא אח"כ לא יצטרף עם העיסה כלל. דהוי דבר שהוא מקפיד עליו שאינו מצטרף וא"כ כשנטמא אח"כ אותה החתיכה שנטמא אינו מתחייב בחלה כלל. ואינו מפריש אלא מן הטהור על הטהור. והא לא חיישינן שמא תטמא כל העיסה שאפילו נטמא כל העיסה מ"מ הועיל מה שהפריש חלה תחילה למה שהי' בשעת הפרשה גוש א'. ומה שנטמא ממה שלא הי' גוש א' בשעת הפרשה אינו מצטרף כלל ואינו חייב בחלה:

והשתא מקשי ויאמר סתם. פירש למה ליה למימר חוץ מן הטמא שבה. יאמר סתם. ואי חיישת שמא יטמא אח"כ ויצטרף עם זה ויתחייב בחלה. וכשיהי' זה החלה על הכל נמצא מפריש מן הטהור על הטמא. לא יפריש ממנו על הטמא. אלא יקרא שם לחלה שבו. פי' שהטמא חייב. ואי משום דהוי מדומע יעלה בא' ומאה כר"א בן ערך אלא ודאי דלית הילכתא כוותי' ומשני דהכא תקנו לומר חוץ מן הטמא משום דחיישינן שמא יטמא כ"כ שלא יהא בכל העיסה נגד החלה מאה דאז א"א לבטל החלה ולכך א"א לקרוא שם וצריך לומר חוץ מן הטמא שבו **ועוד משני מכיון שהוא יכול לתקן**. פי' שיכול לומר חוץ מן [הטמא] שבה. [הוי] כמו שיש לו פרנסה ממקום אחר פי' לא התירו לומר חוץ מן הטמא שבה **ואמר הוא והטמא שבו. צ"ל ויאמר סתם והטמא שבה**. יקרא שם לחלה שבו ויעלה בא' ומאה:

זקוק להעלות. צ"ל יכול לתקן:

נראין הדברים בערבי שבתות שזו מביאה וזו מביאה. פירש וכיון שהדבר מביאנו ללוש ומסתמא לשה עיסה גדולה ובשעת נתינת המים הוי כולה גוש א' כשיעור. וא"כ אף בשעת הפרשה הוי מן החיוב:

אבל בחול. פירש שלשין עיסות קטנות ובשעת נתינת המים לא הי' כשיעור חלה בגוש א' והוי מן הפטור על החיוב לכך אינה נוטלת אלא לבסוף דהיינו כשתתגלגל ולא חיישינן

שמא יטמא ויהא מפריש חלה בטומאה כדמפרש תקנו בחלה שתהא ניטלת מן הטמא ולא מן הפטור על על החיוב. פי' מוטב שיפריש מן הטמא ולא מן הפטורים:

והשתא מפרש אמאי קרא לי' מן הפטור. עד שנעשה גוש א' היא ניטלת לשם חלה. פירש דנטלתה קודם שתעשה גוש א' והרי היא לא נתחייבה עדיין בחלה והוי השתא בשעת הפרשה פטור. א"כ החלה שהפריש הוי מן הפטור. ואח"כ משתעשה גוש א' היא קדשה לשם חלה. פירש אז הוי חלה. ואז נתחייבה העיסה בחלה והוי מן הפטור על החיוב:

א"ר יונה לא מסתברא אלא בחול. פירש הא דנוטל תיכף חלה מן העיסה קודם שתתגלגל ואומר חוץ מן הטמא שבה היינו דוקא בחול שלשין עיסה מועטת ומסתמא אין בה טמא לבד כשיעור חלה ולכך כשאמר חוץ מהטמא שבה דהיינו שאין מצטרף עם העיסה אז פטור מן החלה:

אבל בע"ש. פירש שלשין כ"א עיסה מרובה צריכה לומר היא והטמא שבה דיהא על כל העיסה חלה. דאם את אומר חוץ מהטמא שבה. נמצא טבל מעורב בחולין. פי' כיון דיש בטמא שיעור בפ"ע הרי היא טבל לחלה אפי' כשלא יצרף עם העיסה. וכשמפריש על העיסה ולא על הטמא נמצא טבל מעורב בחולין:

לא מוטב להפריש מן הטהור על הטמא. פירש דהיינו שלא יאמר חוץ מן הטמא שבה:

ולא יהא הטבל מעורב בחולין. פירש מכשיאמר חוץ מן הטמא שבה דאז אפשר שיהא טבל מעורב בחולין דהיינו אם יהיה כשיעור בטמא לחוד שאז א"צ שיצורף עם הטהורה. ואי קשיא לך בחול שעושין עיסות קטנות אפשר שלא היה בשעת הפרשה בגוש א' כשיעור חלה והוי מן הפטור על החיוב:

עלי' מתרץ רב שמואל בר אבודימי. ולא למפרע היא קדושה. פירש הרי היא אינה קדושה אלא אחר שתעשה הכל גוש א' דאז הוי שיעור חלה אז הוי קדשה למפרע משעת הפרשה. וא"כ הוי כמפרשת מן החיוב על החיוב:

ה"ג תקנו בחלה שתהא ניטלת מן הטמא ולא מן הפטור על החיוב:

א"ר יונה עד אחר תיבת למה צ"ל קודם אם אתה אומר. וצ"ל דאם אתה אומר:

טבל טמא מעורב בחלה. צ"ל טבל מעורב בחולין. א"ר שמואל בר אבודמי כו':

ל"ל ובלבד שלא יהא שם כו'. פי' אמתני' קאי דקתני כיון שהיא נותנת את המים היא נוטלת חלתה. וקתני ובלבד שלא יהא שם כו'. והיינו טעמא שלא יתחייב בחלה אח"כ כשתעשה עיסה. והשתא דאמרת שלמדו את הכהנות לומר שאחר שתיעשה גוש א'

תקדש זה למפרע. וא"כ אפי' יהא שם בקמח ה' רבעים נמי יכול להפריש חלה תיכף משנתן מים על זה התנאי ויפטרו הכל בזו החלה:

ומשני מתני' קודם עד שלא למדו כו':

הלכה ב

טבל מנינו בחולין. פירש שאין מונין את הטמאות אלא כמו בחולין דהיינו ראשון ושני ולא שלישי. אלמא דטבל הוי כחולין:

וכל הספק הפוסל את התרומה. פירש דהיינו אם הי' תרומה הי' פסול **פוסל את החולין מלעשות תרומה**. פירש אם נולד אותו הספק בתרומה הוא פסול מספק. אם נולד אותו הספק בחולין נפסל החולין לענין שלא לעשות ממנו תרומה. פירש אם הי' טבל. אלמא דטבל אינו כחולין גמורין:

וע"ז מקשי וקשיא אם טבל מנינו כחולין למה פוסל את החולין מלעשות תרומה כו'. כצ"ל:

א"ר יוסי אף אנן תנינן תרתיהון כו' כצ"ל:

משגלגלה תיעשה בטהרה. פי' ואוקמינן לה בגמ' בספק חלה. פירש דהיינו אף שלא הי' מטמא מספק זה אלא חלה ולא חולין מ"מ א"א לעשות ממנו חלה טהורה:

וטעמא מפרש בגמ' דיש חילוק בין ודאי לספק. פי' דאם נטמא בוודאי טומאה שאינו מטמא אלא תרומה אז כיון שנטמא כשהיא חולין שהיא טהורה ודאי מותר לעשות ממנו תרומה. והכא איירי שנטמא בספק טומאה שאם הי' ודאי הי' טמא אף בחולין אלא שמחמת ספק לא מחמרינן כלל בחולין אלא בתרומה אז אפי' נולד אותו הספק בחולין אינו טהור בוודאי לפיכך נפסל החולין מלעשות תרומה:

ד"ה היא יעשנה קבין בטומאה. פירש הא דקתני במתני' יעשנה בטומאה היינו קבין ולא עיסה גדולה:

התיב ר' חייא כו'. **והתני אף בשאר מינים כן**. פירש דהיינו גבי פירות דאם נולד ספק עד שלא נגמרה מותר לתרום בטומאה:

אית לך מימר יעשנה קבין בטומאה. פירש הא דקתני יעשנה היינו דבר שלא נתחייב בתרומה הא בפירות כמה יהא שיהא חייבין בתרומה. אלא ודאי דאיירי אחר החיוב תרומה שיעשנה בטומאה ויפריש גם התרומה בטומאה ומדקתני אף בשאר מינים כן משמע דאף בחלה איירי בשעת החיוב חלה מותר לעשות בטומאה והיינו עיסה גדולה ולפרוש חלה ג"כ בטומאה אלמא דאתיא כר"ע דסבר יעשנה בטומאה כו':

בדין הי' שיטמא אדם טבלו ד"ת. פירש דמפרש טעמא דמתני' אמאי צריך לספק טומאה הא טבל מותר לטמאות:

ומפרש בדין היה שמותר אלא לפי שנאמר ונתתם כו'. פי' והיינו משום גזל הכהן והיינו דוקא שהי' ודאי טהור שאז הי' יכול לאכול הוי גזל. אבל הכא שנולד ספק טומאה שמכח הספק אינו יכול לאכול מותר לטמאות אפי' בודאי:

בספיקן. צ"ל בטומאה:

ומה אני מקיים צ"ל אלא לפי שנאמר:

הלכה ג

אחר שליש האחרון. צ"ל אחר שליש הראשון:

או בתוספות כר"ע או ד"ה בקוצר מיד פי' דיכול לאוקמי מתני' בתוס' (פי') שניתוסף אחר שנפדה וכר"ע דאמר אחר שליש הראשון את מהלך אוף מה שניתוסף אח"כ **או כד"ה.** פירש אפי' כרבנן ובקוצר מיד דהיינו שלא ניתוסף כלל אחר פדיון ולהכי כשהביא שליש לפני הקדש פטור:

הלכה ד

מה בינה לעיסת ארנונא. פי' שהי' חק מהמלך ליטול עשירית מכל העיסות שאפי' אין בשל ישראל כשיעור חייב בחלה:

ומשני תמן ברשות ישראל היא. פי' העיסה היא של ישראל שהוא עשה מהתבואה שלו. אלא שהמלך יכול ליטלו ממנו החלק בשביל זה לא יצא מרשותו דאמרינן שמא ימלך הגוי שלא יטול פי' אלא יטול דמים וא"כ כל זמן שלא נתן לו אינו חייב לו אלא דמים ולא יצא כלל העיסה מרשות ישראל:

ברם הכא לדעתו היא תלוי'. פי' וכי בדעתו היא תלוי' לומר שאם ירצה הגוי שלא ליטלה הרי הוא צריך ליטול בע"כ שהרי היא שלו:

מלאי של ישראל. פי' שהסחורה דהיינו העיסות של ישראל:

ופועלין גוים עושין לתוכו. פירש הם עושין ומוכרין על ידו:

חייב בחלה. דאזלינן בתר מי שהמלאי שלו:

יעשה בקב מכאן כו'. פי' דנימא קב של הגוי היא באמצע ומפסיק בין ב' הקבין של ישראל:

ומשני ואין מעורב ע"י גידין. פי' שאעפ"כ הוא מעורב מעט ע"י גידין היוצאין מזה לזה:

תמן אמר ספק פטור. פי' גבי מתנות:

והכא אמר ספק חייב. פירש גבי חלה:

ומשני מי יאמר לו שאינו נוטל דמים מהשבט. פי' אף בחלה כשהוא ספק הוא נוטל דמים מן השבט:

ומקשי ויפריש תמן. פי' גבי מתנות נמי. ויטול דמים מן השבט:

ומשני חלה שהיא טבל והיא בעון מיתה מפריש. פי' אף שהוא נוטל דמים מן השבט. אבל מתנות כיון דא"צ ליתן לכהן ל"ל להפריש כלל:

ומקשי ולא יטול דמים כו'. פירש גבי חלה:

ומשני על שם המוציא מחבירו עליו הראיה:

שני גוים שעשו ב' קבין. פירש בשותפות דבישראל הוי חייב בחלה. פי' שאח"כ נמלכו לחלוק:

והוסיפו זה על שלו. פירש ואח"כ נתגיירו והוסיפו זה על שלו וזה על שלו נמי פטור (כגון) [אף] שהוסיפו אח"כ אבל אי לא הי' להן שעת חובה ונפטרו אלא שהי' הגלגול בשעת הפטור אז כי לא הוסיף אח"כ פטור דאין לו במה להתחייב שהגלגול שהיה בשעת הפטור כמו שאינו אבל אם הוסיף הי' חייב. והשתא בב' גוים שלא באו לידי חיוב כלל דאף בתחילה שלא הי' בדעתם לחלק לא היו חייבין א"כ השתא כשהוסיפו אחר שנתגיירו חייבין:

שני ישראלים שעשו שני קבין. פירש בשותפות (פי') והיו חייבין:

וחלקו. פי' שאחר כך נמלכו וחלקו ונפטרו:

והוסיפו זה על שלו. פי' ואח"כ הוסיפו זה על שלו וזה על שלו פטורין. כדמפרש משום שכבר היה להן שעת חובה פי' דהיינו בעת שלא רצו לחלק ונפטרו היינו אחר שחלקו שפטורין לעולם:

ישראל וגוי שעשו ב' קבין. פי' בשותפות:

וחלקו. פירש אח"כ והוסיפו זה על שלו [וזה על שלו] ניחא חלקו של ישראל חייב שלא היה להן שעת חובה דאף קודם שרצו לחלק הי' פטור מחמת שהיה שותף שם הגוי:

חלקו של גוי מהו. פי' אם הוסיף אחר שנתגייר אח"כ. ופשיט כלום חלקו של ישראל חייב אלא מחמת חלקו של גוי מחמת שהי' שותף עם הגוי חלקו של ישראל חייב וחלקו של גוי פטור פי' בתמיה. אלא שניהן חייבין שלשניהן לא היו להן שעת חובה ונפטרו:

בעיסת הדיוט שגלגולה טובלה. פירש דהיינו שאם נתגלגל קודם שהקדיש אח"כ חייב בחלה. ולא מהני מה שקרמו פניה בשעה שהיתה הקדש שכבר נתחייב בגלגול:

בעיסת הקדש שגלגול פוטרה. פי' דהיינו שאם הי' קדוש וגלגל הגזבר ואח"כ פדאה אף שקרם אח"כ בתנור פטור שכבר נפטר בשעת גלגול. ולא פליגי אלא גבי גר שנתגייר. אז סבר ר"ע שהולך ג"כ אחר קרימה בתנר דר"ע סובר:

אין מירוח פוטר במקום הקדש. פי' שאין המירוח שהי' בשעת הקדש פוטר. ומוכיח דסבר ר"ע כן. מדמחייב ר"ע במנחות במותר מנחת העומר ממעשרות אף שהיה המירוח בשעת הקדש:

ה"ג הדא דכהנא פליגא על דר"ע. פירש דס"ד דתלי הא בהא. מ"ד מירוח פוטר סבר ג"כ שגילגול פוטר. מ"ד אין מירוח פוטר אין גילגול פוטר. והשתא מפרש הפלוגתא דאמר אין המירוח פוטר. פירש דכהנא אמר אליבא דר"ע. וא"כ סבר שאין הגילגול פוטר. פירש כהנא סובר ששניהן אין פוטרין:

ברם כר"ע גילגול פוטר. פי' דסבר שאף ר"ע מודה שגילגול פוטר במקום הקדש. א"כ סבר ג"כ שמירוח פוטר. פי' כיון דתלוי זה בזה:

וה"ג פליגא על ר"א דאמר אין המירוח פוטר אין הגילגול פוטר ברם כר"א גילגול פוטר מירוח פוטר. וקשיא על רבנן כו'. פירש דהשתא מקשי על רבנן דפליגי על ר"ע לפי הס"ד דתלוי הגילגול במירוח:

גילגול פוטר ברשות הגוי. פירש דהכא במתני' שמעינן דסברי גילגול פוטר ברשות הגוי דקתני אם גילגל עד שלא נתגייר כו':

ואין המירוח פוטר ברשות הגוי. פי' דמדייק מדקתני מעשרין משל גוי על של ישראל. (פי') אלמא דאף של גוי חייב במעשרות מדאורייתא ואין המירוח פוטר:

ומשני שנייא הוא. פירש שיש חילוק בין גילגול למירוח דגבי מעשר כתיב וכל מעשר הארץ מזרע הארץ. משמע בין של גוי ובין של ישראל. אפי' נתמרח ביד גוי:

והכא כתיב. פירש גבי חלה עריסותיכם ולא של נכרים. פי' דמשמע שיהא גמר העריסה ביד ישראל ולא ביד נכרי ולכך גלגל פוטר:

מן הדא דרבנן. פירש משינויא דרבנן. פי' דסברי דיש חילוק בין גלגול למירוח:

אנן ילפינן כו'. פי' דאף כהנא ור"א לא פליגא כמה דרבנן אמרו כו'. גלגול פוטר יותר ברשות הגוי:

כן ר"ע אומר. פי' כהנא סבר אליבא דר"ע דגלגול פוטר יותר ברשות הקדש מהאי טעמא גופא. דעריסותיכם דרשינן נמי ולא של הקדש:

וה"ג גלגול פוטר ברשות הקדש ואין המירוח פוטר ברשות הקדש כו'. כצ"ל:

הלכה ה

ה"ג מתני' דלא כרשב"ג. פי' מתני' דקתני דלא בעינן אלא טעם דגן לחוד. ולא בעינן שיהא כשיעור מדגן בלא אורז אתיא דלא כרשב"ג דרשב"ג אומר כו' עד שיהא בה דגן כשיעור צ"ל דצריך שיהא מדגן לחוד כשיעור חלה:

ה"ג בין רבנן דהכא בין רבנן דתמן אמרין כו':
פתר לה במינים אחרים. פירש לבד מאורז אז בעינן גם כן רובה דגן אבל באורז לחוד לא בעינן אלא טעם דגן:
בגין ניתני דבתרה כו' ושלא במינו בנותן טעם. פי' קתני ה"נ נ"ט ובאמת צריך הכא ג"כ שיהא רובה:
ר' יוסי כרב הונא. פי' דר' יוסי סבר טעמא אע"פ שאין רובה:
מנחה שנתערב בחולין. פי' ומיירי שהוא מכיר מקום המנחה בענין שיכול לקמוץ משם ולהקטיר דבלא כן אפי' מנחה שנתערבה בחברתה פסול:
ומיבעי ליה אם קומץ מתיר את השיריים לאכילה. פי' או לא:
קורא אני עליו כו'. פי' דמיבעי לי' אי הוי כמו שהמנחה בעין וקורא אני עליו והנותרת מן המנחה כו' וקומץ ומתיר כו'. או שהמנחה פסולה כחולין והוי כאילו נאבדה המנחה.
ותנינן חסר אפי' מקצת מן המנחה בשעת קמיצה פסול:
א"ל פי' ר"ז:
והרי טבל שנתערב בחולין קורא אני עליה כו'. פי' דצריך גם ליתן לכהן מן הטבל. ויכול למיבעי שם כמו כאן. דאם אינו בטל אז יכול ליתן ממנו לכהן שקורא אני עלי' וכו' ואם הוא בטל אינו יכול ליתנו לכהן כו':
ואמרית לון. פי' לענין טבל שמוציא ממנו עלימו ולא למקום אחר. פי' הכי פשיט לן גבי טבל ומיני' יכול לפשוט ג"כ לענין מנחה וכדמפרש אי פשיטא לך שאינו קומץ ומתיר את השיריים פי' משום שכבר בטלו א"כ אפי' ממנו עליו אינו מוציא. פי' אמאי גבי טבל יוציא ממנו עליו כיון שכבר בטל וא"כ אמרינן שכל מה שמפריש הוא מפריש מחולין והוי מן הפטור על החיוב דאף שכבר בטל לא פסק החיוב ממנו דכיון שיכול לתקן ממקום אחר הוי לענין זה דשיל"מ ומתני' אמרה שמוציא ממנו עליו דתנינן ואם לאו יוציא חלה א' על הכל. פי' שיוציא חלה ממנו על כל העיסה. וא"כ אמרינן שכנגד הטבל יש שם חלה מטבל. אבל כיון שכבר בטל אין כאן חלה מטבל כלל:
אמרין לית הדא דר"ז תתובי' על דר' בון כו'. פי' מיני' ליכא למפשט כלל. דהיינו מטבל שנתערב בחולין. דהא קשה כי היכי שפושט מרישא ממה שמוציא ממנו עליו שאינו בטל ואם כן קומץ ומתיר את השיריים כן יכול לפשוט ממה שאינו מוציא ממנו למקום אחר להיפך שבטל דמשמע שלעולם אינו מוציא ממנו למקום אחר אפי' הוא רוצה להפריש כ"כ מהתבואה שיהי' בה לפי חשבון כ"כ טבל כמו שהוא צריך להפריש תרומה על מקום אחר ואפ"ה אינו מוציא והיינו משום שבטל. וא"כ יכול לפשוט להיפך

שאינו קומץ ומתיר את השיריים וא"כ קשיא רישא לסיפא. דברישא משמע שאינו בטל. ובסיפא משמע שבטל:

וע"ז מקשי מה בין מוציא ממנו עליו ובין מוציא ממנו למקום אחר. כדפירשתי:

וצ"ל בשעה שהוא מוציא ממנו עליו כו'. פי' האי סוגיא סברה כר' יהודא שמין במינו לא בטל לעולם ושלא במינו בטל. והשתא מפרש בשעה שהוא מוציא ממנו עליו. פי' כשאתה רוצה להוציא ממנו עליו (פי') אינו מפריש אלא התרומה שאותו הטבל המעורב חייב וא"כ אינו יכול לעשות כל הטבל תרומה אלא שצריך להיות ג"כ כאן חולין ולכך אין החולין שבו מבטלין אותן משום דהוי מין במינו. אבל כשרוצה לעשות על מקום אחר תרומה א"כ אפשר לעשות לכל הטבל תרומה ולא ישתייר שם חולין כלל והוי שלא במינו ולכך מבטלין אותו וא"כ לפ"ז לענין שלא להוציא ממנו על מקום אחר כבר בטל. ולענין להוציא ממנו עליו אינו בטל:

א"ר יוסי הדא אמרת. פירש מכח האי טעמא. טבל שנתערב בתרומה מותר להוציא ממנו למקום אחר. דאפי' אתה עושה את כל הטבל תרומה הוי מין במינו ולא בטל. וכיון שכן אין אתה יכול לפשוט ממנו למנחה. דגבי מנחה הוי קדשים בחולין מין שלא במינו ולכך איכא למימר שבטל ומה שמוציא ממנו עליו ולא בטל אין ראיה. דהתם בודאי ישתייר שם חולין והוי מין במינו ולכך לא בטל לענין להוציא ממנו עליו ודאי:

ולית הדא דר' בון תתובי' על דר"ז. פי' הא דמקשי ר' בון לר"ז אמאי פשיט לי' ממה שמוציא ממנו עליו שקומץ ומתיר את השיריים. הא התם טעמא אחרינא איכא שמוציא ממני עליו ואינו בטל כדפי' משום דבודאי ישתייר שם חיטין והוי מין במינו ולא בטל. עלי' אמר דלית הדא תתובי' דודאי לא מהאי טעמא מוציא ממנו עליו דלהאי טעמא קשה:

והרי תרומה א"א לעשות חיטין. פי' דנהי דהחולין לא בטלי. מ"מ אם אותו המקצת שהוא מפריש תרומה ליבטל דזה הוי שלא במינו אלא ודאי לאו מהאי טעמא. ומשני באמת איכא למימר דהא דמוציא ממנו עליו היינו מהאי טעמא. והא דלא בטלי התרומה. היינו משום **דאי שלמטן לא בטל**. פי' דבשעה שהתרומה למטה דהיינו שלא הפריש עדיין לא בטל דאכל חדא איכא למימר זה הוא החולין. וא"כ **אף יש למעלן** פי' דהיינו בשעה שהתרומה למעלה שכבר הפריש לא בטל שכבר קידש לשם תרומה. פי' תיכף שיצא מן החבית ואינו מעורב כלל **וה"ג א"ל והרי טבל שנתערב בחולין כו' תרומת ה' לאהרן הכהן ואמרית לון שמוציא ממנו עליו ואינו מוציא ממנו למקום אחר אין פשיטא**

לך שאינו קומץ ומתיר את השיריים לאכילה אפי' ממנו עליו אינו מוציא. ומתני' אמרה הוא מוציא ממנו עליו דתנינן ואם לאו יוציא חלה א' על הכל כו':

חולין שבו מבטלין אותו. יכול להעשות בתרומה כיוצא בו בטל א"ר יוסי כו'. ולית הדא דר' בון תתובי' על דר"ז והרי התרומה א"א לעשות חיטין א"ל אם שלמטן לא בטל אף שלמעלן לא בטל שכבר קידש. ותיבת תני מיותר:

ואם לאו מביא ד' רביעין ומשיך. פירש דבברייתא קתני תקנה אחרת. דהיינו אם נתערב קב שאור בעיסה ואין לו פרנסה ממקום אחר עושה עיסה עוד ד' רביעין ומשיך לאותה עיסה שיש בה רובע שאור ומצטרפין הד' רובעין לאותו הרובע שאור שבעיסה ונטבלו ומפריש שיעור חלה מהד' רובעין על הכל:

ר' יונה בשם ר"ז זאת אומרת כו'. פי' אם נטל רובע שאור מעיסה שכבר נטבל ונתן לתוך ד' רובעין שהיו במקום אחר ואין בהם כשיעור יצטרפו ונטבלו אף אותן הד' רובעין שלא הי' מהן כשיעור:

הדא אמרה שהנושך תורה. פירש שהרי השאור נתחייב בחלה מדאורייתא ונפטר מחמת שלא נתחייב אלא מחמת נשיכה אלמא שאף הנשוך תורה:

א"ר אימי איתפלגון כו'. פי' דפליגי והדא מסייע למ"ד הנשוך תורה כדמפרש אח"ז:

מחליף שמועתא. פי' שהי' אומר להיפך ר' יוחנן אמר אין הנשוך תורה כו':

בעון קומי ר' יוסי מה שמעת מר' יוחנן. פי' אם נשוך תורה או לאו:

א"ל אנא לא שמענא. פי' בפירוש אלא בפירוש מיליהון דרבנן מן מיליהון שפליגין במקום אחר נוכל לפשוט את זה:

דתמן תנינן המכניס חלות. פירש כהן שהי' מכניס החלות שנותן לו:

ונתנן בעריבה ע"מ להפריש. פי' שיאפה כ"א בפ"ע:

ונשכו. פי' שאח"כ נשכו זה בזה:

בש"א חיבור בטבול יום. פי' דהיינו שאם נגע טבול יום באחת מהן נטמאו כולן:

ובה"א אינו חיבור. פי' ואם נטמאה האחת טהורה השניה:

אמר ר' שמעון בן גמליאל ממה דתנינן אינן חבור. פי' בט"י שטהור השניה:

הדא אמרת שאין חייבין עליו משום טמא. פי' אפי' אינו ט"י דהוי חיבור ונטמאו כולן מ"מ אין חייבין עליו. פי' דכיון דחזינן דמקילין כ"כ בט"י מסתמא אף בשאר טומאות אינו אלא מדרבנן:

א"ל ר' יוחנן שנייא היא בט"י. פי' לעולם בשאר טומאות חייבין עליו דהוי חיבור מדאורייתא. והא דאינו חיבור בט"י היינו משום דט"י הוי טומאה קלה מאוד:

וכדמפרש דכתיב ביה טמא וטהור. פי' וטמא עד הערב וטהר והאי וטהר היינו מעיקרא אף קודם ביאת השמש. ומפרש טהור לחולין ולמעשר מבעוד יום לפיכך מקילין אף בתרומה שלא יהי' חיבור. אבל בשאר טומאות חיבור הוא מדאורייתא וחייבין עליו משום טומאה. והשתא מסיק לפלוגתייהו:

הוי בה ר' יוחנן דו אמר דבר שאינו חיבור בט"י. פי' דהיינו נשוך:

תורה היא. פי' בשאר טומאות (פי') דליהוי נחשב חיבור:

דו אמד שהנשוך תורה. פי' לענין חלה. ומקשי לר"ל דסבר שאין הנשוך תורה. פי' לענין חלה:

והתנינן ואם לאו מביא ד' רביעין ומשיך. פי' ונוטל חלה מאותן הד' רביעין אף על השאור אלמא שהנשוך תורה. דאי אין הנשוך תורה איך הוא מפריש מאותן הד' רבעין שלא נטבלו אלא מחמת נשיכה על השאור שנטבלו מדאורייתא:

ומשני תיפתר שבא מחמת הנשוך. פי' שהשאור לא בא אלא מחמת הנשוך ולכך אף השאור לא נתחייב בחלה אלא מדרבנן ולכך נפטר מאותו החלה של הד' רובעין שלא נתחייבו אלא מחמת נשיכה:

ר"ז בעי. פי' שהוא תירץ מה פליגין כו':

אבל אם השיכו בידו כל עמא מודו. פי' אפילו ר"ל שהנשוך תורה. וא"כ לא קשה מהד' רובעין. דהתם קתני ומשיך משמע בידים ולכך פוטר את השאור:

ועוד משני אפי' תימר השיכו בידו הוא המחלוקת. פירוש דר"ל סבר אף השיכו בידו אינו תורה לא קשיא לר"ל מה שפוטר הד' רובעין שלא נתחייבו אלא מחמת נשיכת התלה של השאור. והיינו משום דסבר דטבל בטל ברוב ולפיכך אף השאור אינו חייב להפריש אלא מדרבנן לכך יכול ליפטור אותה החלה של הד' רובעין שג"כ אינו חייב אלא מדרבנן:

אעלין עובדא קומי ר' יוסי. פי' למעשה היאך נעביד אם הטבל בטיל ברוב או לא:

וסברין מימר שנים רבין על א'. והיינו ר"ל ור' יוסי בי ר' נהוראי [פליגי] על ר' יוחנן:

ולא שמעין. פי' דלא שמעו הא דא"ר סימן בשם ריב"ל כו'. וא"כ גם עם ר' יוחנן הוי שתים:

ומקשי והתנינן ואם לאו מוציא חלה א' על הכל. פי' אם נתערב שאור טבל בחולין. ומשמע לי' דמוציא מדינא. אלמא שאינו בטל ברוב:

ומשני ר' יוסי כל עמא מודו שהוא מפריש. פי' אפי' מ"ד הטבל בטל ברוב צריך להפריש מדרבנן ומתני' דקתני ואם לאו מוציא א"כ איירי נמי מדרבנן:

מה פליגין לחוש להפרשה שניה כו'. פי' כדמפרש דהיינו שאם נפל מה שהפריש למקום אחר אי אמרי' שמדאורייתא לא הי' צריך להפריש שבטל ברוב ולא צריך להפריש אלא

מדרבנן. והשתא כשנפל בטל ברוב אפילו מדרבנן. אבל למ"ד אין הטבל בטל ברוב וצריך להפריש מדאורייתא. וא"כ אפי' נפל אח"כ נמי צריך להפריש. **מה פליגין ר' יוחנן ורשב"ל. מיותר וכצ"ל א"ר בא בטבל שנטבל ד"ת.** פי' הא דאמרינן דאפי' למ"ד הטבל בטל ברוב צריך להפריש היינו מדרבנן בטבל שנטבל ד"ת אבל בטבל שנטבל מדבריהן אפי' מדרבנן א"צ להפריש:

וע"ז מקשי ממתני' דזיתי ניקף שנתערבו בזיתי בציר דסבר שהם טבולין מדרבנן משום שעדיין לא נגמרה מלאכתן שעיקר הזיתים הם לשמן ואפ"ה צריך להפריש:

ומשני דאיירי בשמן של זיתי מסיק שנתערבו בשמן כו'. פירש שכבר נטבלו מדאורייתא ולכך צריך להפריש. אבל בטבל של בריהם לעולם איכא למימר שא"צ להפריש:

ה"ג לעשותה בטהדה להיות מפריש עליו והולך. פי' שהוא עושה עיסה בטהרה כדי שתהא מיוחדת לו שאם יעשה עיסה אח"כ יפריש עליה חלה מתוך אותה העיסה שהיא טהורה ותמיד הוא מפריש עליה עד שתסרח. והשתא מקשי לר"ל דסבר שהטבל בטל ברוב. קשה היאך הוא מפריש ממנה חלה הא כיון שקדשה אותו הרוב של עיסה הוי אותו המיעוט כאילו אינו ואינו טבל כלל. וא"כ היאך הוא מפריש מן הפטור על החיוב:

ומשני ברושם. פי' בכל פעם שהוא סומך עליה שיהא חלה הוא רושם ע"כ יהא חלה. שאינו מעורב כלל ולכן אינו בטל ברוב:

תדע לך שהוא כן. פי' דטבל בטל ברוב והכא איירי ברושם:

דתנינן תמן הרוצה להפריש תרומה ות"מ כא'. נוטל א' מל"ג ושליש. פי' דהיינו ג' ממאה. **ואומר א' ממאה ממה שיש כאן הרי זה בצד זה חולין כו'. וקשיא לאיזה דבר הוא מסויים.** פי' לאיזה דבר הוא אומר הרי הוא בצד זה חולין. אי משום שצריך לתרום ת"ג באומד וכשיאמר שתי ממאה יהי' ת"ג הוי במדידה וכשיאמר הרי הוא תרומה סתם יהי' הכל ת"ג ולא ישאר ת"מ כלל לכך צ"ל א' ממאה כדי ת"מ יהיה חולין והיינו כדי ת"מ והשאר תרומה דהוי באומד. א"כ קשה ל"ל למימר הרי הוא בצד זה לימא סתם א' ממאה יהי' חולין:

לא כדי שלא יבטל ברוב. פירש הא ודאי הא דאומר בצד זה היינו כדי שלא יהא מעורב בת"ג ויהיה בטל ברוב ושוב לא יוכל לעשות אותה ת"מ לכך צריך לומר הרי הוא בצד זה כדי שלא יהא מעורב כלל:

ומשני הא דאומר הרי הוא בצד זה. היינו כדי שלא יהא כאומר תרומת הכרי הזה וזה בזה. פירש שסיים הראשון באיזה מקום יהי' התרומה אלא שלא סיים באיזה מקום יהיה של זה בזה ומסתמא דעתו שיהיה גם זה אצל זה דהיינו אצל המקום שסיים תרומתו

אלא שלא ידעינן באיזה מקום התרומה נסתיים תרומתו ולא הוי סיום וה"נ מש"ה צ"ל בצד זה כדי שלא יהא כן דאף שיהא מסוים אצל כל הכרי שהרי הוא רשם תחילה הג' ממאה שנטל ולא עשה ת"ג אלא השתי ממאה ומסתמא השלישי ת"מ מ"מ לא מיקרי מסויים שאינו יודע אם בצד זה או בצד זה לכך צ"ל הרי הוא בצד זה חולין כדי שיהא מסויים ולעולם אין הטבל בטל ברוב:

חזר ואמר כו' לא אמרנא כלום. פירש דודאי מוכיח שפיר. ר"ל הא דאמר בצד זה כדי שלא יבטל ברוב בת"ג דאי משום שיהא מסויים:

הא ר' יוחנן סבר בתרומת הכרי הזה. פי' ומסיים מקום התרומה ואח"כ אמר וזה בזה דמקום שנסתיימה תרומתו של ראשון כו'. פי' והוי מקום מסויים. וה"ה הכא כן אף כשלא אמר בצד זה. וא"כ למה אמר בצד זה אלא ודאי כדפי':

ה"ג כדי שיהא יכול ליתן לשבט ביניהן. פי' הא דפליגי רבי ורשב"ג דרבי סבר צריך שיהא יכול ליתן לכהן בכל פעם שירצה ולכך צריך לרשום. ורשב"ג סבר שאין צריך אלא יתננו לכהן אחר שיעשה הכל תרומה:

ה"ג הווין בעי מימר. מ"ד מעלה כולן ע"פ הבור שבו הטבל בטל ברוב ולפיכך צריך להוציא כולן לחוץ ולקרוא שם תרומה. דאי יתקן א' א"כ כשנתקן הרוב אז המיעוט טבל יבטל:

ומ"ד מעלה א' א' ע"פ הבור סבר אין הטבל בטל ברוב כו'. פי' ולא איכפת לן אם יתקן מעט מעט:

היקף ביניהן. פי' אם יקרא מה שקורא שם תרומה ע"פ הבור מן המוקף או לא:

ומפרש מ"ד מעלה כלן ע"פ הבור קורא מן המוקף. פי' מה שהוא תורם למעלה מן הבור ומ"ד מעלה את הראשונה ע"פ הבור:

אינו תורם מן המוקף. פי' מה שהוא קורא למעלה לכך מעלה א' א' וקורא קודם שיוציא מן הבור דאז הוי מן המוקף:

ר' אבוהו בשם ר' יוחנן מחליף. פי' הלשון דלעיל אמרינן למ"ד מעלה את הראשונה ע"פ הבור אינו תורם מן המוקף. והשתא אמר מ"ד מעלה את הראשונה. פירש דהיינו אחת תורם מן המוקף. פי' קרינן שפיר מוקף אף שאפשר שאין הטבל זה אצל זה כיון שעשאה א' תרומה הרי נפטרו כמה חביות ואפשר שמפסיקין בין חבית החייבת לחבית [הפטורה]:

מ"מ קרינן מן המוקף. כדמפרש מפני שהוא מעורב ע"י גידין. ומ"ד מעלה כולן סבר שזה אינו תורם מן המוקף. פי' כשירשום א' א' לא יהי' מן המוקף כדפי':

וע"ז מקשי ואינו מעורב ע"י גידין. פי' ואמאי אינו נקרא מן המוקף:
הדרן עלך פרק אוכלין עראי

פרק ד

הלכה א

ה"ג שמואל בר בא בעי. פי' אמר אפי' רוצות. פי' הא דקתני במתני' ב' נשים שעשו ב' קבין ונגעו כו' שאין מצטרפין חייב. אפילו אינן מקפידות זע"ז:
א"ר יוחנן סתם אשה אחת. פי' הא דקתני במתני' ב' נשים. היינו משום דמסתמא הן מקפידות. וסתם אשה אחת אין מקפידות. אבל כשאין (יודע) [ידוע] אם מקפידות אם אין מקפידות אין חילוק בין ב' נשים לאשה א'. **ומקשי אם אינה מקפדת למה היא עושה בשני כלים** אלא ודאי במקפדת איירי ואפ"ה מין במינו מצטרף. **ומשני דמתני' איירי שאין מקום ללוש**. פי' בכלי אחד. ומדייק מכאן שאם יש לה מקום ללוש ועושה בשני כלים מסתמא מקפדת היא:
שתי דעות עשו אותן כשתי נשים. פי' אם היא עושה בשביל ב' בני אדם אפי' אשה א' הוי כמו שתי נשים שמסתמא מקפדת:
שמואל בר אבא בעי אפי' רוצות. מיותר כאן. וצ"ל תיכף אחר מתני' **ה"ג חיבור בחלה ואינו חיבור בטבול יום דתנינן ובזמן שהיא של אשה א' כו'**. אלמא שנגיעה הוי חיבור לענין חלה כלומר להצטרף לענין שיעור חלה. **ואינו חיבור בטבול יום**. פי' נגיעה:
דתנינן תמן המכנס חלות. פי' כהן שהיה מכניס חלות מבע"ב הרבה שנותן לו ע"מ להפריש. פי' שהיה בדעתו שיאפה כ"א בפ"ע ונשכו זה בזה סברי ב"ה שאינו חיבור בט"י. אלמא שנגיעה אינו חיבור בט"י:
ה"ג חיבור בט"י ואינו חיבור בחלה. דתנינן תמן בשר הקדש שקרש עליו הקיפה. פי הוא הבשר דק שנימוח בקדירה וקאמר התם דאם נגע טבו"י בקיפה החתיכות מותרות. משמע הא שאר כל הקיפה חיבור. פי' שאם נטמא מקצת הקיפה כולו טמא. ומקשי:
ואין סופו לחתכו. פי' והא ודאי סופו לחתוך הקיפה ואפ"ה חיבור. אלמא דאף סופו לחתכו חיבור בט"י:
ואינן חייבין. צ"ל ואינו חיבור בחלה. פי' אם סופו לחתכו דא"ר יוחנן כו':
מהו שיירתה. פי' לרבנן אם שאר מצטרפין זע"ז או לא:
ה"ג רב הונא אמר. אם אומר את השיפון מין כוסמין וש"ש מין שעורין. כוסמין מצטרף עם שיפון. וש"ש אין מצטרף עם שניהם. אם את אומר כ"א מין בפ"ע שלשתן אין מצטרפין זה עם זה:

ר' יוחנן בן נורי אומר כו'. ע"ד דהך תני בריא. פי' דאמר כל המינים מצטרפין זע"ז:
אף בנשוך. מה בין נשוך ומה בין בלול. דלתנא דמתני' יש חילוק דבנשוך אין מצטרפין אלא כמו דקתני במתני'. ובלול כל המינים מצטרפין. אבל לתנא ברא קשיא. **ומפרש בשחלקן והוסיף עליהן.** פי' דאמרינן לעיל דגבי ישראל פטור דכיון שכבר נתחייבו כשלא היה בדעתו לחלק ואח"כ בשחלקו נפטרו שוב אין מתחייבין. בזה יש חילוק:
אם היו תחילה נשוכין. פי' שלא נתחייבו אלא מחמת הנשוך חייבין בשחלקו והוסיפו דלא נקרא נתחייבו ונפטרו:
בלולין. פי' אם היו בלולין וחלקו והוסיפו פטורין מחמת שכבר נתחייבו:

הלכה ב

ה"ג קב דבר שניטל חלתו מצטרף:
ה"ג חצי קב חיטין וחצי קב שעורין וחצי קב כוסמין באמצע. פי' דחיטין אין מצטרף עם השעורין וכוסמין מצטרף עם שניהם וא"כ הכוסמין מצטרפין וחייבין בחלה. וגם אין בכ"א עם הכוסמין כשיעור אלא כשיצטרף גם המין אחר לכך כשנוטל נוטל מן הכוסמין על שניהם שהרי כולן אין חייבין בחלה כלל אלא הכוסמין:
ה"ג קב חיטין וקב שעורין וקב כוסמין באמצע. פי' שכ"א עם הכוסמין הוי שיעור חלה אף כשלא מצרף המין השני וא"כ אף הם נתחייבו בחלה לכך כשתורם תורם מכל אחד ואחד. פי' או מכוסמין על שניהם או משניהן על כוסמין:
ה"ג לא אמר אלא קב חיטין וקב שעורין וקב כוסמין באמצע. הא קב חיטין וקב כוסמין וקב שעורין באמצע לא בדא. פי' אינו חייב בחלה משום דקב שעורין מפסיק בין חיטין לכוסמין:
ומקשי מה בין כוסמין באמצע כו'. פי' הא אמרינן לעיל דקב מין אחר מצטרף. **ומשני ר' כהן בשם רבנן דקסרין כו':**
ר' יונה בעי אף לענין מעשר בהמה כן. היה לו חמש בהמות כו' כצ"ל:
ותיבות כמה דתימר תמן מיותרות:
וה"פ דמיבעי ליה אם גבי מעשר בהמה נמי אמרינן שאף שיש ביניהם דבר שכבר נפטרו מצטרף כמו בחלה דדבר שניטל חלתו באמצע מצטרף או לא. ומפרש שאין לחלק דהא דמיצטרף בחלה אף שניטל חלתו באמצע היינו משום דהעיסה איירי בנשוך דהא למעשר בהמה ט"ז מיל כמו גבי חלה נשוך. וא"כ איכא למימר שאין מפסיק ומצרף. ופשיט **לא מצינו חלה מהלכת.** פי' דחלה אינה מהלכת ולפיכך אינו מפסיק אם יש דבר שניטל חלתו באמצע:

ומצינו מעשר בהמה מהלכת. וכיון שאינה קבועה אם יש דבר פטור ביניהם מפסיק:
ה"ג כמה דתימר הכא כו' אף תמן כן כו':
ה"ג לא מצינו חלה מהלכת ומצינו מעשר בהמה מהלכת:
יאות א"ר ישמעאל (על) פי' דקב חדש וקב ישן נוטל מן האמצעי. ולא חיישינן שמא יטול מזה על זה. דמה בכך הא מותר ליטול. וכדמפרש **כוסמין וחיטין ב' מינים הן ע"י שהן מדמין מצטרפין**. פי' לענין שמותר ליטול אפי' מזה על זה:
חדש וישן לא כ"ש. פי' שמותר ליטול מזה על זה:
ומפרש ר' הילא טעמא דרבנן דסברי גבי חדש וישן שאין נוטלין מזה על זה. והא דגבי כוסמין נוטלין היינו משום דהתם אין טועין לומר שתורמין ומעשרין מזה על זה כו':
ה"ג לתבואה שלא הביאה שליש עבר והפריש ממנה תרומה אינה תרומה חזרו לומר אינו דומה לא לפירות שלא נגמרה מלאכתן ולא לתבואה שלא הביאה שליש. פי' דלפירות שלא נגמרה מלאכתן לא דמיא דהכא אינו חייב כלל להפריש מקב חלה. וא"כ אינו חייב בחלה. וגבי פירות שלא נגמרה מלאכתן חייבין הן אלא שמותר לאכול מהן עראי. ולתבואה שלא הביאה שליש לא דמיא. דהכא כשיצרף אח"כ יהא חייב משא"כ בפירות שלא הביאו שליש שאינו יכול לצרף אפי' עם אחר להיות חייב במעשרות. משא"כ בקב שאם יצרף עם עוד קב יהי' חייב במעשרות:
אלא ר"ע מדמה לה לאומר כו' ונתלשו. פי' שהרי זה תרומה וה"ה הכא אינה חלה. דהשתא הוי דומיא מאוד לר"ע דמדמי לאומר על פירות האלו לכשיתלשו אבל השתא הן מחוברין ולא נתחייבו עדיין בחלה ויכול לבוא לידי חיוב חלה דהיינו לכשיתלשו:
הויין בעיין מימר מה דאמר ר"ע נוטל חלה מהלכה. פי' מדרבנן אבל מדאורייתא אינו חייב הקב בחלה:
מן מה דתנינן ר"ע פוטר. פי' כשנצרף אח"כ. אלמא דהא דר"ע אומר חלה היינו מדאורייתא וא"כ כבר נפטר אפי' צירף אח"כ. דאי תימא דרבנן אבל מדאורייתא פטור א"כ כשצירף אח"כ אמאי פטור הא מדאורייתא לא נתחייב עדיין כלל בחלה:

הלכה ג

ה"ג מטמא טומאת אוכלין ושורפין אותה עם הטמאה בפסח מטמא טומאת אוכלין.
פי' אפי' נסרחה מאוכל אדם אלמא שהוא אוכל:
ואת אמרת מאוכל אדם. פי' בתמיה כשנפסל מאוכל אדם שלא יהא רשאי להיות מפריש עליו:

אלא ודאי מאוכל כלב. פי' אז אינו רשאי להיות מפריש אבל כל זמן שלא נפסל מאוכל כלב אף שנפסל מאוכל אדם עדיין מטמא טומאת אוכלין:
הדא אמרת שתורמין מן הרע על היפה. פי' מדקתני במתני' דעד שתסרח מותר להיות מפריש עליו אלמא שתורמין מן הרע על היפה:
תני תרומות מעשר של דמאי. פי' בברייתא תני שתרומת מעשר של דמאי ג"כ ניטלת מן הטמא על הטהור ושלא מן המוקף:
ומקשי את חמי. פי' דהא אפי' תרומת מעשר של ודאי ניטלת מן הטהור על הטמא כ"ש מן הדמאי:
א"ר יוסי בספק ת"ג אנן קיימין. פי' הא דקתני של דמאי לאו תרומת מעשר אלא ספק ת"ג וכדמפרש דהיינו ספק הפריש ספק לא הפריש והוי כמו דמאי וכמה דתימר גבי דמאי שאם הפריש מן הודאי על הדמאי שתרומה ולא תאכל את התרומה דשמא כבר תיקן את הדמאי וא"כ הוי התרומה שהוא מפריש עליה טבל ומעשרות ולכך לא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשרות. וה"ה הכא גבי ספק אם הפריש נמי מוציא מן התרומות שהוא מפריש עלי' אם הוא מפריש מן הודאי תרומות ומעשרות. דשמא הפריש והוי התרומה טבולה למעשרות ואותה התרומה השנית שהוא מפריש על התרומה א"צ להיות מן המוקף:
ואמר מן הדמאי על הדמאי כן. מיותר:
וכצ"ל אמרת מטמא טומאת אוכל. פי' אלמא אוכל הוא:
ושורפין אותה עם הטמאה בפסח כו'. אלמא לאו אוכל הוא. ומשני **כאן ברוצה לאוכלו**. פי' אז חשיב אוכל:
כאן ברוצה לשורפו. פי' אז מותר לשורפה עם הטמאה ואינו חשוב אוכל כלל:

הלכה ד

לא מחייב ר"א אלא בחכירי בתי אבות. פי' שהיה חוכר מאבותיו. פי' שהיו אבותיו נמי חוכרין באותו שדה. ופי' כמו של בית רבי שנתן לו תרין אלפין שדין באריסות. אז הוי בסוריא כשלו וחייב במעשרות ובשביעית:
ר' חגי ר' חלפתא כו'. **קנס קנסו להן**. פי' כדי שיראה לקנות את השדה מן העכו"ם. **ומפרש מאי ביניהו חכיר לשעה**:
ה"ג הלוקח מן בעה"ב בסוריא צריך להפריש חלת דמאי. פי' דחיישינן שמא לא תיקן חלה כו':
א"ר חנניא כו'. **מ"ט דרבנן**. פי' דסברי שא"צ להפריש חלת דמאי. ומשני כשם כו':

כך לא נחשדו בע"ב על חלה כסוריא כו' כצ"ל:
חלה אין אחריה כלום. פ' ולפיכך אף כשהוא מפריש אף שאין צריכה נמי שפיר דמי:
אבל תרומה יש אחריה כלום. פי' דהיינו מעשרות. וא"כ אותו תרומה השניה שהוא מפריש שא"צ אלא מחמת גזירה היא טבולה למעשרות ונמצא חומרא דאתי לידי קולא היא לכך העמידו על דין דאורייתא שא"צ להפריש אלא תרומה א':
להנהיג את הדמאי בסוריא. פי' שיהיו מפרישין את הדמאי בסוריא:
ולא הניח ר' הושיעא כו'. מעתה יחושו הכהנים על חלתן. הניתן להם משום דמאי ואנן חזינן שאינן חוששין ואוכלין ואינן מפרישין. אלא ודאי אין צריך לחוש דאמרינן שמא אין הפירות שלהן והוי של נכרי ובסוריא יש קנין:
ומקשי מיחלפא שיטתי' דר' (יוסי) [הושיעא]. פי' דהכא מוכיח ר' הושיעא דהכהנים אוכלין חלתן ואין מפרישין דמאי שאין דמאי נוהג בסוריא. והתם אמר אימת קדשים:
ולא יתן לכהנים דמאי. פי' דאם כן איכא למימר שמפריש דמאי בסוריא והא דאין הכהנים נוהגין לחוש על חלתן היינו משום שחלתן פטורה מן הדמאי:
וא"ר בון בר חייא. פי' לעולם לא מיחלפא שיטתיה והא דמוכיח ר' הושעיא שאין חוששין על החלה בסוריא. היינו לאו משום שהכהנים אוכלין ואין מפרישין דמאי דהא א"צ להפריש כדפי' אלא שמדייק דאי חיישת לספיקא בסוריא א"כ ניחוש נמי הכהנים על חלתן שמא של אור נתן להם. אלא ודאי שאין חוששין לספק כלום:
א"ר מנא לא אמר ר' הושיעא אלא מעתה יחושו הכהנים על חלתן. משמע שיש לחוש אף על אותה החלה הראוי להן והיינו דשמא היא דמאי. והשתא אמר שפיר מיחלפא שיטתי' כו':
הלוקח מן הנחתום כו' מבעה"ב. פי' שהיה לוקח מבעה"ב שעושה עיסה לעצמו:
והמתארח אצלו א"צ להפריש. דמסתמא הפריש. **ומפרש דהיינו דווקא במתארח לעיסתו.** פי' שהוא אוכל מעיסת בעה"ב עצמו. ולא על מה שלקח בעה"ב. ועוד צריך שיהא רואה אותו מגבל אצל אחר אז אמרינן דודאי לגבל העושה בטהרה עשה והפריש חלה. אבל בלא כן חיישינן אף בבעה"ב שמא לא הפריש חלה. **והשתא מפרש חזקת בע"ב בסוריא א"צ להפריש דמאי.** פי' דאמרינן הוא משל נכרי ובסוריא יש קנין:
ואם יודע שרוב מכנסן משלו. פי' מתבואה שלו. צריך להפריש דמאי. **ומקשי ולית הדא פליגי על ר' הושיעא.** פי' דאמר שאין נוהג דמאי בסוריא. ומשני. **א"ר מנא כאן בודאי כאן בספק כו' כצ"ל.** פי' בודאי דהיינו כשהוא נוהג היינו בספק פי' שאינו יודע אם

רוב מכנסן משלו אז א"צ להפריש דמאי דתלינן שהיא של גוי. ותי' כאן בחו"ל כאן בארץ. מיותר:

ה"ג וגבול שבצדדין מה הן:

מ"ד הירדן מא"י דכתיב והערבה והירדן וגבול. ופי' דמשמע דהוי כולם מא"י:

ה"ג מ"ד הירדן מחו"ל דכתיב כי אתם עוברים את הירדן לבוא אל ארץ כנען. משמע דהירדן לאו מא"י הוא:

מ"ד הירדן גבול בפ"ע דכתיב הירדן (וגובל) [יגבול] אותו לפאת קדמה. פי' אלמא שהוא גבול מדכתיב (וגובל) [יגבול]:

והוא שיהא במקום אחד. פי' כשיהא הים במקום אחד אז הוא גבול. אכל כשיש הפסק יבשה ביניהם אינו גבול אלא הראשון הסמוך לא"י:

ה"ג תני הירדן שנטל מזה ונתן לזה. פי' דהיינו שהוביש מקום שהיה ירדן או ששטף הירדן היבשה:

מה שנטל נטל ומה שנתן נתן. פי' מקום שהוא ירדן הוא מא"י ומקום שנעשה יבשה הוא מחו"ל:

ומקשי מה אנן קיימין. אם מקום שהיה א"י והשתא נעשה הירדן דאמרת מה שנטל נטל וא"כ הוי פטור בחו"ל. ע"ז מקשי **כחזקתן למעשרות**. פי' דודאי אף השתא הם חזקה בא"י בין למעשרות ובין לשביעית:

אלא כי אנן קיימין לחזקות. פי' שיש חילוק בין עבר הירדן לענין דליהוי מחאה וכן לביעור דהוי נמי שלשה ארצות ועבר הירדן. ולענין זה אם בתחילה לא הוי ירדן ולבסוף הוי ירדן מי קרינן עבר הירדן. וכן לענין מעשר בהמה שאין מצטרפין אם הירדן מפסיק ביניהם. וחמשה בהמות בצד זה וחמשה בהמות בצד השני. הירדן מפסיק. ולענין זה הוי חילוק בין יבשה לים. ואין חילוק בין כשהוא ים [בין כשהוא יבשה] אלא אזלינן בתר השתא. וע"ז אמר מה שנטל נטל ומה שנתן נתן:

ר' חייא בשם ר' יוחנן והוא שמשך עפר. פי' אז הוי דינו כיבשה. אבל לא כשהוא עדיין רפש וטיט שאז אינו נחשב כיבשה:

שלא יהיו אומרים ראינו תרומה טהורה נשרפת. פי' דיסבור שהיא מא"י ויפרוש לכהן כו':

שלא יהיו אומרים ראינו תרומה טמאה נאכלת. פי' דיסבור שהיא מחו"ל. מתוך שהוא רואה שהוא מפריש את שתיהן:

מכיון שבא לכאן וכאן הוא נשאל. פי' כיון שרואה שאחת נאכלת ואחת נשרפת נשאל הוא ויאמרו לו שאינה כא"י וכחו"ל:

זו וזו מדבריהן היא. פי' הוא מפרש השתא אמאי מהנהר ומאמנה ולפנים שהיא חו"ל:

של כהן יש לה שיעור ושל אור אין לה שיעור. ומפרש מפני ששתיהן מדבריהן מוטב לרבות בנאכלות כו':

ה"ג אף ר' יוסי מודי בה. פי' הא דקתני ואסורים לזבים ולזבות. ומפרש הטעם דחומר הוא:

הורי ר' אבוהו בבוצרה שהיא צריכה רוב. צ"ל למטה קודם אר"ז מתני' אמרה כו':

א"ר יונה מלמד. פי' מדקתני ונאכלת עם הזר על השולחן משמע ליה דאפי' נתערבה מותר. ומפרש שתי קולות. דהיינו שהיא בטלה בפחות ממאה פי' אלא שצריכה לעלות.

ואינו עולה באחד ומאה. פי' אם נתערב בא' ומאה א"צ אפי' להעלות:

ומשמע הכא דבפחות ממאה בטלה היינו אפי' לעולם קאי:

הורי ר' אבהו בבוצרה שהיא צריכה רוב. פי' שאינה בטלה לעולם אלא א"כ יש לה רוב מן החולין:

אר"ז מתני' אמרה שאפי' א' באחד. פי' בטלה. וכדמפרש מדקתני ונאכלת עם הזר על השולחן. משמע לי' שאפי' נתערבה א' בא' נמי בטל. דאל"כ ניחוש דילמא יתערב א' בא':

כאן צ"ל ר"ז ר' יהודא בשם ר' שמואל. פי' שיש עוד קולא גבי חלת חו"ל. דהיינו שאוכל ואח"כ מפריש:

א"ר יוחנן רבותינו שבגולה כו'. ר' בא בשם שמואל לא חשו. פי' רבותינו שבגולה מתחילה [היו מפרישין] אלא לתרומת דגן ותירוש ויצהר. ולאו דוקא לתרומות אלא אף למעשרות:

ר' הילא בשם שמואל לא חשו אלא לתרומה גדולה בלבד. פי' ול"פ אלא היינו בשאר פירות חוץ מדגן ותירוש ויצהר. דבדגן מודו כו"ע שהי' מפרישין אף המעשרות:

אבל לירקות אפי' ת"ג. פי' לא היו חוששין. **ומפרש כהדא דתני איסי כו'**. ולפ"ז היו ג' דינים חלוקים במעשרות וכו'. עיין בתוספת בחולין דף ז' ע"א. ולאחר שבאו הרובין ובטלו לא היו מפרישין אפי' ת"ג מדגן תירוש ויצהר:

צריך. פי' להפריש. ואם הוא מפריש אעפ"כ אוכל אפי' זר והא דמודיעין אותו. מודיעין אותו שאינו גזל:

ת"ל כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו. פי' דמשמע ליה שהוקשו זה לזה. דהיינו שדה החרם לאחוזה. **ומקשי ואחוזה עצמה מנין**. פי' שאתה רוצה ליליף מיני' לשדה החרם:

ורצה לשנות בגין דכתיב לכהן. פי' דמשמע הכהן המיוחד. ומקשי א"כ אף בזרוע לחיים והקיבה צריך להפריש וליתן לאנשי משמר דהא כתיב נמי לכהן. **ומשני ר' אחא ר' אבהו בו' כל חרם ק"ק הוא. מה ק"ק כו'**. פי' מיניה ילפינן דחרמים לאנשי משמר. ומקשי **לימא אוף המטלטלין**. פי' אם עשה חרם שיהא לאנשי משמר דתני. פי' באמת שאינו כן. ואמאי. **ומשני אשי ה' ונחלתו יאכלון**. פי' מיני' ילפינן לכל הנחלות בין שדה אחוזה ובין שדה החרם. ולא מטלטלין שאינו נקרא נחלה:

ר' יהודה אוסר בביכורים. פי' ליתן לכל כהן. **ומפרש דר' יהודא כדעתיה** דסבר אין נותנין אלא לחבר בטובה:

ר"ע כדעתיה. פי' הא דמתיר בכרשיני תרומה ליתן לכהן ע"ה. משום **דסבר כל מעשיהן בטומאה**. פי' שמותר לטמאות אותה ולכך לא איכפת לן אם הוא ע"ה:

א"ר יוסי אפי' [**תימא**] **מיחלפא שיטתי'**. פי' אפי' יסבור ר"ע שכל מעשיהן בטהרה. יכול ליסבור שמותר ליתן כרשיני תרומה לע"ה וטעמא שאינו מצוי הוא לטמאות מאכל בהמתו:

מ"מ לא גזרו על הבקי. פי' כשגזרו על הכרשינין. **בקי** שם עשב. **ומשני בעליהן יצאת מאליכסנדרייא**. פי' הרוב הוא באליכסנדרייא. אלא שהובא מאליכסנדרייא לזרוע כאן לכך לא גזרו:

הלכה ה

תני ר' חייא גזרו עליהן:

והחזידו למקומן. פי' על אותן שהביאו חלותיהן מחו"ל לחזור לחו"ל:

א"ר בא בר זבדי. פי' שהוא פליג וסבר שאין מחזירין אותן כדמפרש טעמא כדי שלא יאמרו ראינו תרומה יוצא לחו"ל מא"י. והשתא מיבעי' לי' **מה עבדי לאוכלו אין את יכול**. פי' בא"י שלא יאמרו כו':

הא כיצד מניחה עד הפסח כו'. פי' וממילא ישרוף אותה:

אני ראיתי את שמעון בן כהנא שותה יין תרומה בעכו. פי' באותו מקום שהיא מא"י.

ואמר שזה הובא. פי' התרומה:

מקליקה. פי' מחו"ל:

וגזרו עליו. פי' שלא ישתה כאן ושתם בספינה:

וה"ג א"ר בא בר מרי דר' חייא רובה היא. פי' הא דשתם בספינה אתיא כר' חייא רובה:

ברם לר' בא בר זבדי ואמרו ראינו תרומה יוצא מא"י לחו"ל. פי' והיאך הוציא הא הוא חייש שלא יאמרו כו'. ומשני נאמר לא ירד לעכו. פי' אותן הרואין שהוא שותה יאמרו

שעדיין לא ירד לעכו אלא שהוא רוצה לירד לעכו דבספינה אין ניכר כ"כ אם הוא יורד מעכו או לעכו. והשתא מקשי **איכן שתתו**. פי' אם באותו צד שהוא מא"י או באותו צד שהוא מחו"ל. ואמר מן החוט ולחוץ פי' שהוא חו"ל. דאי תימא מן החוט ולפנים דהיינו במקום שהיא מא"י א"כ קשה יאמרו מביאין תרומה מחו"ל לארץ ומה הועילו שלא שתו בארץ כיון דהשתא נמי איכא למיחש. **ומשני אפי' תימר מן החוט ולפנים**. ואי קשיא יאמרו. **לא חשו למראית עין בספינה**. פי' כולי האי לא גזרו כיון דלא שכיח שישתה בספינה:

ואין בני אדם טועין לומר שמביאין תרומה מחו"ל לארץ. ט"ס וצ"ל א"ר בא בר מרי דר' חייא רובה היא ברם לר' בא בר זבדי יאמרו ראינו תרומה יוצא מארץ לחו"ל:

איכן שתו מן החוט ולחוץ דאין תימר מן החוט ולפנים מביאין תרומה מחו"ל לארץ א"ר יונה אפי' תימא כו' כצ"ל:

ר"ש בר כהנא הוי מסמיך לר"א כו'. פי' דמייתי ראיה שהי' בימיו ר"ז כשר כ"כ. **צ"ל לא דר"ז צריך כ"כ אלא מילין דיוצרין שמע לון**. פי' כדי שיראו הבריות שהוא פורש כ"כ מאיסור ויפרשו גם הם:

אנשי אליכסנדרייא עד תמן תנינן מיותר:

תמן תנינן אין מביאין משקין ביכורים כו'. פי' דסיים התם חוץ מזיתים וענבים משמע דזיתים וענבים מותר להביא והכא במתני' את אמרת שהביא ביכורי יין ושמן ולא קבלו ממנו. **ומשני כיני מתני'**. פי' הא דקתני חוץ מזיתים וענבים. היינו שאין עושין מן הביכורים משקין **אפי' משזכה כהן**. פי' אפי' לאחר שזכה הכהן בהן עליהם קאמר דחוץ מזיתים וענבים אבל להביא אפי' זיתים וענבים אסור. ומקשי. **והתני דרך ביכורים להביא משקין כו'**. **ת"ל תביא**. פי' אלמא שמותר להביא ביכורים משקה ולדידך אין להביא משקה כלל אפי' של זיתים וענבים. **ומשני התם בשליקטן משעה ראשונה**. פי' לכך מותר להביא. **ואתיא כמ"ד פסחן של נשים רשות**. פי' שאינו חובה ולכך החזירוהו. **דתני האשה עושה כו'**. פי' שהוא מפרש שיש מ"ד שסובר רשות דאי חובה אמאי החזירוהו:

עושה פסח הראשון לעצמה. פי' אפי' לעצמה **והשני טפלה לאחרים**. פי' אבל לא לעצמה:

ד"ר יהודא ר"א כו' כצ"ל:

עושה פסח שני לעצמה.פי' דאפי' פסח שני עושה לעצמה וכ"ש פסח ראשון:

שאני שני חובה ותי' אפי' בשבת מיותר:

רש"א האשה עושה פסח ראשון טפילה לאחרים. פי' דפסח הראשון רשות. **ואינה עושה פסח שני**. פי' אפי' עם אחרים והיינו ר"ש שסובר שאפי' פסח הראשון רשות:
ה"ג מ"ט דר' יהודה. פי' דסבר דבראשון עושה לעצמה ולא בשני. **ומפרש דכתיב איש שה לבית אבות**. פי' דמשמע לכל בית אב ע"י צירוף והיינו בשני:
שה לבית. פי' היינו לעצמה היינו בראשון:
מ"ט דר' יוסי איש שה לבית אבות שה לבית בשני. פי' שאפי' בשני יהיו שה לבית פי' לעצמה וכ"ש בראשון:
מ"ט דר"ש איש ולא אשה. פי' דדריש כר' יהודא דשה לבית אבות בשני שה לבית בראשון. וממעטינן מאיש ולא אשה והיינו משה לבית אבות דהיינו על ידי דשה לבית אבות דהיינו לעצמה בראשון ממעטינן אשה מלעלמה אבל לטפילה מותר:
וה"ג מ"ט דר' יהודא איש שה לבית אבות בשני שה לבית בראשון. מ"ט דר' יוסי איש שה לבית אבות שה לבית בשני כ"ש בראשון. מ"ט דר"ש איש ולא אשה כו':
ה"ג ואפי' למ"ד רשות למה החזירוהו. פי' כיון שמותרת לעשות. **ומשני שהדבר מסויים**. פי' שהיו אנשים מסויימים והיו חוששין שמא יקבע הדבר חובה:
ומקשי קודם לשתי הלחם לא יביא. פי' לכתחילה **ואם הביא כשר**. פי' וא"כ אמאי החזירוהו. **ומשני שנויא היא וכו'**. וכן מקשי נמי על בכורות אמאי לא קיבלו ממנו:
ולא כן תנינן אם באו תמימים יקרבו. פי' בדיעבד והכא שכבר הביא הוי כדיעבד. **ומשני שנייא הוא כו'**:
ה"ג תמן תנינן אין מביאין תרומה מחוץ לארץ. פי' ותני התם שאין מביאין אפי' מסוריא פי' [אפי' מסוריא] נמי אין מביאין תרומה. **ועליה מקשי מ"ש מביכורים** פי' דהכא משמע שביכורים מותר להביא מסוריא. **ומשני א"ר הושיעא ביכורים באחריות הבעלים** פי' שעל הבעלים להביאן:
תרומה אינה באחריות הבעלים אלא שהכהן הולך אחר התרומה לגורן לכך גזרו שלא יביאו מסוריא:
שאם אומרו את כן. פי' שיביאו התרומה מסוריא אף **הן מרדפין אחריהן לשם**. פי' דהכהנים הולכין אחר התרומה לסוריא ואתי למיפק לחוץ לארץ מה שאין כן בביכורים כדפי':

סליק מסכת חלה

הדרן עלך שתי נשים וסליקא לה מסכת חלה